Dehqon elkasiga dunyo tayanar

ҚИШЛОҚ ҲАЁТИ

Ўзбекистон Республикаси ижтимоий-иқтисодий газетаси

1974 йил 1 январдан чиқа бошлаган

1999 йил 26 ЯНВАРЬ. СЕШАНБА, № 3 (5.959). Сотувда эркин нархда

НАВРЎЗ БАЙРАМИГА ҲОЗИРЛИК

Илк баҳорда юртимиз ўзгача тароват касб этиб, шаҳар ва қишлоқлар гўзаллашади. Айни шу фаслда умумхалқ байрами Наврўз айёми кенг нишонланади. Шуниси қувончлики, ҳар йили бу байрам ўзининг янги-янги қирраларини намоён этиб, азалий қадриятларимизни, халқимиз маънавиятини қайтадан кашф этади. Наврўз шарофати билан юртимизда бунёдкорлик, кенг кўламдаги ободонлаштириш ишлари янада авж олади.

Наврўз умумхалқ байрамига тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш ташкилий қўмитасининг Вазирлар Маҳкамасида бўлиб ўтган мажлисида ана шу ҳақда гап борди. Уни Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари Ҳ. Кароматов бошқарди.

Мажлисда Вазирлар Маҳкамаси байрам ва юбилей тадбирларини ўтказиш дирекцияси раҳбари Б. Шодиев, маданият ишлари вазири Х. Жўраев мамлакатимизда умумхалқ байрамига тайёргарлик ишларининг бориши ҳақида ахборот бердилар. Пойтахтда ўтадиган асосий байрам томошасининг режаси тўғрисида сценарий муаллифи, Ўзбекистон халқ шоири А. Орипов ва байрам бош режиссёри, Ўзбекистон халқ артисти Р. Ҳамидовнинг маълумотлари тингланди. Шунингдек, Қорақалпоғистон Республикаси, пойтахт ва вилоятларда ўтадиган байрам тантаналарига тайёргарлик бўйича ҳам ахборотлар тингланди.

Сўзга чиққанлар жойларда байрам тантаналарини уюшқоқлик ва юксак савияда ўтказишга катта эътибор қаратилаётганини, бу йилги байрам олдингиларига нисбатан шаклу шамойили, мазмун-моҳияти жиҳатидан ўзгача бўлишини алоҳида таъкидлаб ўтдилар. Жорий йил Президентимиз томонидан Аёллар йили деб эълон қилингани боис байрам тадбиридаги ҳар бир чиқишда бу мавзуга алоҳида аҳамият берилаётгани айтилди.

Мажлисда Наврўз байрамини чинакам миллий ва халқчил руҳда ўтишини таъминлаш лозимлиги қайд этилди ҳамда бу борада мутасадди вазирлик, идора ва ташкилотларга тегишли топшириқлар берилди.

Ташкилий қўмита мажлисида Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари А. Исаев, Тошкент шаҳар ҳокими К. Тўлаганов қатнашди.

(ЎзА).

ВАЗИФАЛАР БЕЛГИЛАНДИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти девони назорат инспекциясида ҳудудий назорат инспекцияларининг раҳбарлари иштирокида йиғилиш бўлиб ўтди. Уни Президентнинг давлат маслаҳатчиси — назорат инспекциясининг раҳбари Ғ. Барноев бошқарди.

Йиғилишда Президент Ислом Каримовнинг Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг ўн учинчи сессиясида ҳамда вилоят, шаҳар ва туманлар ҳокимлари билан республика Вазирлар Маҳкамасида бўлган учрашувда сўзлаган нутқларидан келиб чиқадиган вазифалар, Ўзбекистон Республикаси «Хўжалик юритувчи субъектлар фаолиятини давлат томонидан назорат қилиш тўғрисида»ги қонуни ижроси назоратини таъминлаш бўйича амалга ошириладиган ишлар муҳокама қилинди.

Анжуманда назорат инспекцияларининг ўтган даврдаги ишларига якун ясаш билан бирга иқтисодий ислоҳотларни чуқурлаштиришга, бозор муносабатлари механизмларини рўёбга чиқаришга, давлат корхоналарини акциялаштириш ва хусусийлаштиришни тезлаштиришга, тадбиркорлар манфаатларини ҳимоя қилишга, республика иқтисодиётига хорижий сармояларни жалб қилиш ва улардан самарали фойдаланишга, қўшма ва хусусий корхоналарни, ўрта ва кичик бизнесни ҳамда қишлоқ инфратузилмасини ривожлантиришга, уй-жой қурилишида ислоҳотларни чуқурлаштиришга, қишлоқ аҳолисини ичимлик суви ва табиий газ билан таъминлашга, аҳолига савдо хизматини яхшилашга, кам таъминланган оилаларни ижтимоий ҳимоялашга, таълим-тарбия ва кадрлар тайёрлаш тизимини ислоҳ қилишга, бюджет, молия маблағлари ва моддий ресурслардан ҳамда ерлардан унумли фойдаланишга доир фармонлар ва қарорлар ижроси бўйича таъсирчан назоратни кучайтириш зарурлиги таъкидланди.

Муҳокамада ижро интизомини кучайтириш масалалари кўриб чиқилди ва навбатдаги вазифалар белгилаб олинди.

(ЎзА).

Халқимизда яхшидан боғ қолади, деган гап бор. Тўрақўрғондаги «Наврўз» хўжалигида яшовчи Фатхулла ака Бурҳонов шундай фидойи инсонлардан. Унинг деҳқон хўжалигида етиштирилган ноз-неъматлар доврўғи ҳатто бошқа вилоятларга ҳам таралган. Шунингдек, у ерда инсон учун шифобахш ҳисобланган лимончилик ҳам йўлга қўйилган.

СУРАТДА: уста боғбон Ф. Бурҳонов ўғли Файзулла билан истеъмолчиларга жўнатилаётган мева сифатини кўздан кечиришяпти.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ олган сурат.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг ФАРМОНИ

Ғ. Қ. ТЕШАЕВНИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ДАВЛАТ ЧЕГАРАЛАРИНИ ҲИМОЯ ҚИЛУВЧИ ҚЎМИТА РАИСИ ЭТИБ ТАЙИНЛАШ ТЎҒРИСИДА

Ғофуржон Қодирович Тешаев миллий хавфсизлик хизмати раиси ўринбосари — Ўзбекистон Республикаси чегара қўшинлари Бош штаби бошлиғи вазифасидан озод этилиб, Ўзбекистон Республикаси давлат чегараларини ҳимоя қилувчи қўмита раиси этиб тайинлансин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1999 йил, 22 январь.

Хотира — муқаддас, қадрлаш — инсонийлик

ЭҲТИРОМ РАМЗИ

Мамлакатимиз Президенти Ислом Каримовнинг Тошкентда барпо этилаётган хотира майдони қурилишида олиб борилаётган иш кўламлари билан танишиб, 9 майни Хотира ва қадрлаш куни сифатида нишонлаш борасидаги таклифлари юртдошларимиз томонидан кенг қўллаб-қувватланмоқда.

— Йўлбошчимизнинг 9 майни хотира ва қадрлаш куни сифатида нишонлаш ҳақидаги таклифлари мени тўлқинлантириб юборди, — дейди Республика «Нуроний» жамғармаси Тошлоқ тумани бўлими раиси Солижон Содиқов. — Узоқ йиллар давомида «Яккатут», «Варзак» жамоа хўжаликларига раҳбарлик қилдим. Шу йиллар давомида кўплаб элга қайишиб ишлайдиган, тажрибали, ҳалол инсонларнинг яхши-ёмон кунларига шерик бўлдим. Ана шу ҳаётий тажрибаларим давомида инсонни хотирлаш, уни қадрлаш одамийликнинг энг улуғ фазилати эканлигини англаб етдим. Шу боис биз, фахрийлар Президентимизнинг бу борадаги таклиф ва ташаббусларини тўла қўллаб-қувватлаймиз. Истагимиз юртимиз тинч, обод, оилаларимиз осойишта бўлсин.

— Мустақил Ватанимизда фронтчи авлод вакилларига катта ғамхўрлик кўрсатилиб, кўплаб имкониятлар, қулайликлар яратиб берилмоқда, — дейди уруш ва меҳнат фахрийси Вогиз Музаффаров. — Айниқса, иккинчи жаҳон уруши қатнашчиларига кўрсатилаётган ғамхўрлик, эътибор ҳамдўстлик мамлакатларининг ҳеч қайсисида йўқ. Ёруғ кунларга етиб келишимиз учун жонини фидо қилганларни хотирлаш, тирикларни қадрлаш, ҳурматини жойига қўйиш ҳам қарз, ҳам фарз. Шунинг учун ҳам мамлакатимиз пойтахтида хотира майдони барпо этилиши катта тарихий аҳамиятга эга. Бу хайрли ишларнинг ташаббускори бўлган юртбошимизга барча нуроний отахону муштипар онахонлар номидан миннатдорчилик изҳор қиламан.

Р. КАМОЛОВ,
ЎзА мухбири

КЎНГЛИ ТОҒДЕК КЎТАРИЛАДИ

Тўқсон баҳорни қаршилаяпман. Умримда кўп воқеаларнинг шоҳиди бўлдим. 1941—1945 йиллардаги иккинчи жаҳон уруши жангу жадалларида қатнашдим. Урушдан кейин Тўрткўл тумани Одилов номидаги хўжаликда баҳоли қудрат меҳнат қилдим. Шу йилларда қанчадан-қанча тенгқурларим, урушда қон кечган қуролдошларим оламдан ўтди. Уларнинг хотирасини эсга олиб, қадрлаш эса бизнинг инсоний бурчимиздир. Бу борада юртбошимиз Ислом Каримов барчамизга ибрат кўрсатяпти. Биргина мисол. У киши томонидан 9 май кунини хотира ва қадрлаш кунига айлантириш тўғрисидаги таклифида олам-олам маъно бор. Бу миллионларнинг эзгу тилагидир. Зеро, ўтганларни, айниқса, уруш жангу жадалларида қон кечиб қурбон бўлганларни хотирлаган, тирикларни қадрлаганлар ҳеч қачон кам бўлмайди. Биз уруш фахрийлари ажойиб ташаббус билан халқимиз қалбига эзгулик уруғини сепган Президентимизга қўлимизни кўксимизга қўйган ҳолда: ҳамиша эл-юрт бахтига омон бўлинг, — деймиз.

Иноят НАВРЎЗБОЕВ,
уруш фахрийси, Элликқалъа тумани, Тозаамиробод овули.

ҒАЛЛАЗОР ИЖАРАЧИ АРДОҒИДА

Нон ризқ-рўзими дастурхонимиз кўрки. Шу боис қанча кўп ғалла етиштирилса турмушимиз фаровонлашиб, насибамиз бутунлиги таъминла ди. Буни яхши англаган Сирдарё туманидаги Охунбобоев ном ширкат хўжалигининг миришкор деҳқонлари ҳам умумхалқ иш а муносиб ҳисса қўшиш учун фидокорона меҳнат қилмоқдала

Ширкат аъ ари ўтган йили эл хирмонига 870 тонна ўрнига 1300 тонна с дон етказиб бериб, топшириқни 136 фоиз адо этишганди. р жорий йилда ҳам юксак маррани кўзлаб иш юритмоқда Мавжуд 357 гектар ғаллазор 18 ижарачи оилага тақсимлаб рилган. Ғаллачиликда катта тажриба орттирган пудратчилард Икром Наврўзов 10 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 53 це нердан, Ҳикмат Ражабов етакчи оила эса 58 центнердан, Тур бой Тўйчиевлар 16 гектар ғаллазордан 45 центнердан ҳосил ол ўтган йили хўжалик хирмонига барака киритгандилар.

Бар ли ҳосилни кўзлаган ижарачилар уруғ қадашдан тортиб, донни рмонга топширгунга қадар тиним билишмайди. Шу туфайл рсаткичлар юқори. Олинаётган даромад мўмай бўлмоқда.

Ш унга қадар ғаллазорлар икки марта озиқлантирилиб, қондир суғорилди. Шу боис ўсимлик қишдан бақувват чиқяпти. Ма мки, бўлиқ майсалар мўл ҳосилга заминни айни дамларда ҳо лайди. Қор-ёмғирдан ўзига зарур озуқани олади. Ижарачилар н ратчи гуруҳлар билан ҳамкорликда экин майдонларининг пайҳон нишига йўл қўймаслик учун ҳушёрлик билан қўриқлашяпти.

— Ҳар туп ниҳол ардоқда, — дейди ширкат хўжалиги бошқави раиси Шарипбой Қудратов. — Ниятимиз жорий йилда ҳам узланган ғалла хирмонини бунёд этиб, эл-юрт маъмурчилигига муносиб улуш қўшишдир.

Э. ТЎЛАГАНОВ.

Чиноз — Қуйичирчиқ

Иқтисодий таҳлил палласи

ИККИ ҚИРҒОҚ — ИККИ ХИЛ МАНЗАРА

Кун совуқ. Қуйичирчиқ тумани ҳокимининг хизмат хонасида ўн чоқли одам суҳбатлашиб ўтирибмиз. Бу шунчаки суҳбат эмас, балки чинакам мунозара, баҳс. Йиғилганлар — тумандаги хўжаликлар раҳбарлари, бош ҳисобчилар ва ҳосилотлар, фермерларнинг гапдан қайтмас вакиллари пойтахтдан борган мухбирнинг олдига «дардларини дастурхон қилиб» ҳасратларини роса тўкиб солаяптилар ва гўё ки «бизга шуларни муҳайё қилиб берсанг, кейин биз ишлаймиз» деганга ўхшаш фикр билдираяптилар. Тавба, одамларнинг ўз тирикчилиги ҳақида ўзлари қайғурмай, осмондан чалпак ёғишини кутишлари қачон расм бўлди?

Аслида бундай бўлганди. Йўлга чиқишдан олдин туман ҳокими Қамбарали Омоновга қўнғироқ қилиб, 3-4 нафар тажрибали деҳқонлар билан таништиринг, улар билан фикрлашайлик, дегандик. Ҳоким эса буни ўзича тушуниб, ҳаммага аён қийинчиликларни бошқалар тили билан айттириб, ўзини панага олмоқчи бўлибди. Ўша кунги суҳбатдошларим мени маъзур тутишсин-у, бироқ бундай муносабат четдан қараган кишига халқнинг бир мақолини ёдга туширади: «Ишлашни истаган имконият қидиради, истамаган — баҳона».

Тумандаги вазият эса даҳанаки мунозараларга сарфланаётган кучни меҳнатга бериб, чинакам тер тўкиб ишлашни тақозо этади.

Қуйичирчиқ туманининг олдинги шуҳратини эслатиб ўтириш бу ўринда ортиқча, деб ўйлаймиз. Унумдор тупроқ, сув, ишчи кучи етарли бўлган жойда кейинги йилларда кўнгилдаги натижаларга эришилмаяпти. Айниқса, пахтачиликда аҳвол афсусланарли. Охирги уч йилда режанинг бажарилиши тобора мушкуллашди: 90,1 фоиздан 61,2 фоизга тушиб қолди. Ҳосилдорлик ҳам шунга яраша: 24,3 центнер, 15,1 центнердан бўлди. Агар маълумотларни кўздан кечирсангиз, деҳқончиликнинг бошқа тармоқлари — ғалла, шоли, каноп, сабзавот етиштиришда ҳам барқарор бир ҳолатни кўрмайсиз. Бир йиллик кўрсаткичлар жиндай қониқарли бўлса, кейинги йил умуман тушиб кетган ёки аксинча. Демак, туманда изчил тараққиёт йўли таъминланмаяпти.

Мабодо бу ҳолга изоҳ сўралса, туман мутасаддилари нуқул табиий шароитларни рўкач қилишади. Қайси йилдир анча жойни дўл уриб кетган ёки ерларнинг мелиоратив ҳолати издан чиққан. Албатта, ҳеч ким бундай омилларни рад этмайди, қолаверса, шундай нохушликлар деҳқончилик учун янгилик эмас. Ҳар йили ҳосил ундириш учун катта захматлар эвазига ирода кучи сарфланиши аён ҳақиқат. Ана шундай шароитда бир омил борки, уни эътироф этмаслик мумкин эмас. Бу — раҳбарнинг ўрни. Президентимиз вилоятлар, шаҳар ва туманларнинг ҳокимлари билан бўлган учрашувда «Қишлоқ хўжалиги бугунги кунда ерни биладиган ва ардоқлайдиган, бу соҳада ишловчиларнинг бошини қовуштира оладиган билимдон бошқарувчиларга, юқори малакали мутахассис ва раҳбарларга ҳаммадан ҳам кўра кўпроқ эҳтиёж сезмоқда», дея таъкидлаганларида бугунги кунда барча масалаларни ҳал этадиган худди шу омил — кадрлар тўғрисидаги масалани кўзда тутган эдилар.

Мавриди келди, бир далилни эслаб ўтиш ўринли бўларди. Қуйичирчиқ ва Чиноз туманлари бир ўрамда жойлашган, ўртадан Чирчиқ дарёси ўтади. Гап табиий шароитлар ҳақида кетганда, бу икки қўшни тумандаги аҳволни таққослаш аниқ хулосалар чиқаришга имкон беради, деб ўйлаймиз.

Маълумотларнинг кўрсатишича, 1996-1997 хўжалик йилларида Чиноз туманида пахтадан ҳар гектар ҳисобига 24,1 ва 23,8 центнердан ҳосил кўтарилган. Дончилик ҳосилдорлиги 19,0 ва 23,5 центнердан бўлган. Энди ўтган йилги натижаларни кўздан кечирамиз. Пахтадан 27,3 центнердан, дондан эса 29,7 центнердан ҳосил олинган. Бу бир йил олдинги кўрсаткичдан 6,2 центнер ва 3,5 центнер кўп. Албатта, ютуқларнинг бутун бўй-басти юзасидан бир-икки рақам орқали фикр юритиш камлик қилади. Бироқ шу далил ҳам бир ҳақиқатни тасдиқлаб турибди: Чинозда ўсиш бор. Бу ҳолни гўшт, сут ва пилла тайёрлаш борасида ҳам кўриш мумкин.

Туман ҳокими Рустам Холматов эришилган натижаларни шарҳлаб, шундай дейди:

— Ишни меҳнат интизомини йўлга қўйишдан бошладик. Кейинги йиллардаги қийинчиликлар одамларда ва раҳбарларда бўшашувчанлик кайфиятини юзага келтирган экан. Ишдан қўл совиган, ҳатто умидсизликка тушиш, баъзи «зўравон»лардан чўчиш ҳолатлари урчиб қолган экан. Маслаҳатлашиб, баъзи раҳбарларни алмаштирдик, уларнинг ўрнига ёш, қалбида эртанги кунга ишонч барқ уриб турган мутахассисларни қўйдик. Янги, истиқболли усуллар жорий этилди. Хусусан, оилавий жамоа бўлиб ишлашга кенг йўл очилди. Мана, Собир Раҳимов номли жамоа хўжалиги тўлиқ оилавий пудрат усулига ўтди. Натижа чакки бўлмади: хўжалик вилоятда биринчи бўлиб пахта тайёрлаш режасини уддалади. Кейин эса фермерларга имкони борича тўла шароит яратиб беришга эришилди: вақтида уруғ билан таъминланди, ишлов тракторларидан унумли фойдаланилди. Йил якунида улар кутилганидан ҳам юқори натижага эришдилар.

Баъзан ишлаб чиқаришдаги аҳвол юзасидан фикр юритилганда рақамларга зўр берилади, аслида кўп нарсани меҳнатга муносабат ҳал қилади. Бўлмаса, Чинозга ўтган йил қўшимча бир дона трактор келтирилмаган. Далада банд бўлган ишчи кучлари сони камайтирилган. Фидокорона меҳнат, оқилона раҳбарлик юқори натижани таъминлаган. Табиийки, шу ўринда моддий манфаатдорлик ўсганини, бу эса деҳқонларда далада ишлашга иштиёқни оширганини таъкидлаш жоиз. Ўтган йил олдинги йилга нисбатан ўртача иш ҳақи миқдори 11 минг сўмга яқин ошди. Бир ишловчи ҳисобига яратилган маҳсулот эса 123716 сўм (олдинги йилдагидан 17350 сўм кўп) бўлиши кутилмоқда.

Бу ўринда бир нарсани қайд этиш керакки, Чинозда ўтган йил асосий майдонларга «Наманган» нави ўрнига С-6524 нави экилган ва ўртача ҳосилдорликни 4 центнерга (23,3 ўрнига 27,3) оширишга эришилган. Қуйичирчиқда эса худди шу навдан 14,5 центнердан ҳосил олинган. Бу ўринда тафовут сабаби нав танлашдами ёки меҳнат қилишда эканини кейинги таҳлиллар кўрсатади.

Шубҳасиз, деҳқончиликда ютуқларнинг онаси меҳнат эканлиги бор гап. Бободеҳқонлар «сен ерни алдамасанг, ер сени алдамайди», дейишади. Ахир, Чиноз туманидаги «Гулзоробод» ширкат хўжалигидан Ҳурматилла Сунатовнинг пахта экиб, гектаридан 34 центнердан хирмон уйганини, Қуйичирчиқдаги Абай номли жамоа хўжалиги эса 4,6 центнер (олдинги йил 5 центнер)дан ҳосил олганини қандай изоҳлаш мумкин? Томчилардан дарё ҳосил бўлганидек, кичик-кичик жамоаларнинг ютуғи туманнинг муваффақиятини таъминлаши сир эмас. Икки тумандаги икки манзара орасидаги тафовут ер билан осмонча бўлиб турса, қандай гап бўлиши мумкин?

Ютуқ ҳам, камчилик ҳам бесабаб бўлмайди. Ҳозир шу ҳақда тўхталайлик.

Ҳар икки туман ер ости сувлари яқин ҳудудда жойлашган. Бу ўз-ўзидан зовур ва ариқларга доимий эътибор қилишни тақозо этади. Қолаверса, Чиноз туманида натижалар қаноатланарли бўлганининг бош сабаби ҳам шунда. Деҳқонлар бу ҳолни жуда оддий изоҳлайдилар. Ер ости сувлари 1,5 метргача кўтарилганди, ғўза томири эса икки метргача пастга кетади. Демак, томир шўрга етгач, ривожланишдан тўхтайди, касалга чалинади. Ариқ-зовурлар тозаланиб, ўсимликларнинг тўла ривожланиши таъминланди. Хўжаликлараро ва ички суғориш шохобчаларида иш бир зум тўхтагани йўқ. Чинакам, амалий иш қилинган. Тозалаш юмушларининг сифати диққат-эътиборда бўлди. Ҳатто кузда одамларни сафарбар қилиб, неча йиллардан бери кўмилиб ётган Хўжаариқнинг асосий қисми қайтадан қазилди. Бундай муносабатни халқ қўллаб-қувватлади. Ҳамма кўмакка келди.

Қуйичирчиқда эса ўзгача манзара. Таъбир жоиз бўлса, Президентимиз вилоятлар, шаҳар ва туман ҳокимлари билан учрашувда бир ҳолни ташвиш билан қайд этиб ўтдилар: «Кўп жойларда ҳисобот бериш учун хўжакўрсинга ислоҳотларни ўтказаяптилар». Хўш, қоғозда қайд этилган сохта рақамлардан қандай наф бор? Қуйичирчиқлик баъзи раҳбарлар бу оддий ҳақиқатни англаб олмаган кўринади. Кейинги йилларда туман ҳудудида ер ости сувлари кўтарилиб бораётганини ташвиш билан гапиришади, ариқ-зовурларни тозалаш зарурат эканини таъкидлашади, бироқ амалий иш йўқ. «Ўжакент» хўжалигининг раиси Узоқ Мажидов 34,5 километр суғориш тармоғи 4-5 йилдан бери тозаланмаётганини эътироф этди. Бошқа хўжаликларда ҳам аҳвол шу тахлитда ёки шунга яқин эканини суҳбатдошлар қайд этишди. Бироқ туман қишлоқ ва сув хўжалиги бошқармасидан берилган ҳисобот бошқача манзарани кўрсатиб турибди. Жами суғориш тармоқларини қўшиб ҳисоблаганда 1997 йилда тозаланиши лозим топилган зовур-ариқларнинг 85 фоизида, 1998 йилда эса 80 фоизида юмушлар тўла бажарилган. Бу ўринда ҳақиқат қайси тарафда эканлигини билмадик, аммо зовурдан кавлаб олинган тупроқни ўлчаб, ҳақ тўлаш, ҳисобот тўлдириш мутасаддиларнинг виждонига ҳавола экани бор гап.

Боболаримиз деҳқончиликдаги қут-барака қўли ҳалолликдан, кўпнинг ризқидан тийилишдан келишини хўп уқтиришган. Қўлимиздаги кўп маълумотлар ичидаги икки туманда деҳқон ва фермер хўжаликларининг улуши юзасидан рақамларни солиштириб туриб, юқоридаги ақидани эсладик. Негадир далиллар бошқачароқ манзаралардан сўзларди. Чиноз туманидаги фермер хўжаликлари (уларнинг сони 103та)нинг ўтган йилги ҳиссаси олдинги йилдагига нисбатан буғдой ва пахта етиштиришда 3 баравар ошган, ҳосилдорлик ҳам туман кўрсаткичидан юқори. Қуйичирчиқдаги 186 фермернинг маҳсулот турлари бўйича туман иқтисодиётидаги улушини кўздан кечирганда қизиқ манзарага дуч келдик. Ўтган икки йилда пахта етиштирган фермерлар туман кўрсаткичидан юқори натижага эришганлар (21,7-28,6, 15,1-19,7). Аммо шоли, картошка, сабзавот ва полиз маҳсулотлари тайёрлаш ва топшириш кўрсаткичларида тескари манзара.

Олайлик, ўтган йилда шолидан туман бўйича 39,4 центнердан ҳосил олингани ҳолда фермерлар кўрсаткичи 28,9 центнердан бўлган. Картошкадан 1997 йилда туманда 81,8 центнер, фермерлар — 31,5 центнер, ўтган йил сабзавотдан 98,8 (туман) — 92,4 (фермерлар) центнер ҳосил олинган. Бу рақамлар тагида қандай сир яширингани бирдан англаб олиш қийиндек туюлади. Ахир, нега пахта, макка дони ёки беадан туман кўрсаткичига солиштирганда анча юқори ҳосил ундирилади-ю, бозорбоп, харидоргир маҳсулотлардан аксинча? Бильакс, бунинг сири бошқа ёқда эмасмикан, шу маҳсулотлар хўжалик омборларини четлаб, бозор пештахталарига чиқиб кетмадимикан? Бу эса жўн нарса эмас, уни бир киши эплай олмайди. Демак, аҳвол жиддий тафтишни талаб қилади.

Туманда бундай изоҳталаб саволлар кўп. Жумладан, унинг ҳудудида бир маҳаллар 7 та канопни қайта ишлайдиган завод бўлган, лубкорликдан катта даромад олинган. Заводларда 200 дан 500 нафаргача одам иш билан банд бўлган. Эндиликда тўртта завод нари-бери, 10-15 фоиз қувват билан ишлаяпти. Қолганлари ташландиқ ҳолга келиб қолган. Кетмонтепадаги завод йўл бўйида жойлашган. Ичкаридаги жиҳозлар бузиб ташланган ёки ташиб кетилган. Энди навбат девордаги ғиштларни ўпириб олишга етибди. Албатта, халқ хўжалигимизда канопга эҳтиёж етарли, бундай маҳсулот экспортбоп бўлиши ҳам мумкин. Шундай экан, каноп етиштириш ва уни қайта ишлаш билан боғлиқ барча ҳолатлар ўрганилиб, тегишли хулосалар билан чиқиш мавриди етмадимикан?

Қуйичирчиқ туманидаги аҳвол фақат салбий ҳолатдан иборат десак, инсофдан бўлмайди. Бу ерда ободончилик, соғлиқни сақлаш борасида сезиларли ишлар қилинган, туғруқхона биноси таъмирланган, газлаштириш ва ичимлик суви билан таъминлаш юзасидан қўшимча тармоқлар барпо этилган. Бироқ туман мутасаддиларининг асосий вазифа — иқтисодиётни юксалтириш борасидаги йўлини оқлаб бўлмайди. Бу ерда бор имкониятларни ишга солиб, эртанги кун учун курашишга интилишдан кўра боқимандалик кайфияти кучайиб кетган. Олайлик, Чиноз туманида қўшимча воситаларни ишга солмай, ҳосилдорликни 2-3 центнерга ошириш устида бош қотирилаётган бўлса, Қуйичирчиқда экинларни жойлаштиришнинг узоқ йиллик режаси ҳам тайин эмас.

Яна ибтидога қайтамиз. Ўша суҳбатда икки соатга яқин баҳс-мунозара қилишга тўғри келди. Маълум бўлдики, суҳбатдошлар вазиятни тўғри баҳолай олмаяптилар, яъни биз янгиланишлар даврида яшаётганимизни ё тушуниб етмаяптилар, ё тан олмаяптилар. Мураккаблик шундаки, маъмурий-буйруқбозлик усули йўқ бўлди. Деҳқонга эрк берилди. Энди бошқалардан нажот кутиб эмас, балки ризқу-рўзимизни ўзи яратиб яшайдиган замон келди. Бундай доруломонликка ниманинг эвазига эришилади, деганда: «Моддий манфаатдорликни ошириш, тупроғи зар ернинг ҳар бир қаричидан унумли фойдаланиш эвазига», дея жавоб беришга тўғри келади.

Ёнма-ён жойлашган икки тумандаги аҳволнинг баъзи жиҳатларини таққослаш шуни кўрсатадики, энди мўъжизани четдан кутмаслик керак, балки бундай куч ҳар бир туманнинг ўзида мавжуд. Гап фақат уни излаб топишда. Чиноз туманида бир йилда эришилган ўсиш буни аниқ тасдиқлаб турибди.

Ҳаким САТТОРОВ.

АЁЛИНИ ЭЪЗОЗЛАЁТГАН ЭЛЛИКҚАЛЪА

Кейинги йилларда Элликқалъа Қорақалпоғистон Республикасининг энг пешқадам туманига айланиб бормоқда. Туман мустақил мамлакатимизда биринчилардан бўлиб деҳқончиликда фермерликка ўтди. Хориж сармоялари жалб этилган ҳолда барпо этилган «Элтекс» қўшма корхонаси жаҳон бозоридан харидор изламоқда. Иккита консерва заводи, йигирмага яқин кичик ишлаб чиқариш шохобчаларида сара маҳсулот тайёрланмоқда.

Шуниси эътиборга лойиқки, истиқлол йиллари мобайнида туманда ишга туширилган корхоналарда асосан аёллар меҳнат қилмоқда. Хотин — қизларни меҳнат билан банд қилишгина эмас, уларнинг саломатлигини мустаҳкамлаш борасида ҳам бир қатор ишлар бажарилди. Йирик «Сарабий» шифохона мажмуи фойдаланишга топширилади. Учта замонавий санаторий қулайликларидан аёллар ҳам самарали фойдаланмоқдалар.

Яна бир қувончли жиҳати шундаки, Элликқалъада хонадонларни табиий газ билан таъминлаш юқори даражада ташкил этилган. 637 километр узунликдаги табиий газ қувурлари 11232 хонадонга зангори олов элтмоқда. Яқинда «Бўстон» деҳқон ва фермер хўжаликлари уюшмасига қарашли Аёзқалъа қишлоғида табиий газ алангаси ёнди. Биринчидан, шу йўл билан қадимий Аёзқалъа қўрғони этагидаги юздан ортиқ оила табиий газ билан таъминланди. Иккинчидан, бу ерда фойдаланишга топширилган катта қувватдаги газ айирғичи туманни зангори олов билан таъминлаш миқдорини икки баравар ошириб беради.

— Аёзқалъага табиий газ етказиб берилганлиги барчани, айниқса аёлларни мамнун этди,— дейди туман ҳокими, Қорақалпоғистон Жўқорғи Кенгеси депутати, иқтисод фанлари номзоди Неъматулла Ҳудойберганов. — Галдаги вазифамиз яйловга туташ қўйчивонлар қишлоғи Бухон-мерейни газлаштиришдан иборат бўлади. Туманимизда Президентимиз Фармонида белгилаб берилган бу муҳим вазифа ёруғ юз билан амалга оширилмоқда.

Янгибой ҚЎЧҚОРОВ.
«Қишлоқ ҳаёти» мухбири.

САНОАТНИНГ ҚИШЛОҚДАГИ ОДИМЛАРИ

ХАРИДОРГИР МАҲСУЛОТ

Самарқанд консерва корхонаси очиқ турдаги ҳиссадорлик жамиятида жорий йилнинг ўтган даврида 26.000 тоннадан зиёд хом ашё қабул қилиниб, 320 миллион сўмликдан ортиқ тайёр махсулот ишлаб чиқарилди. Унинг 70 фоизи томат пастаси бўлиб, бу кўрсаткич 20 миллион шартли банкани ташкил этади.

Ўтган йили корхонада 20.000 тонна помидор, 1300 тонна олма, 470 тонна баклажон, 15 тонна шафтоли, 25 тонна анжир, 60 тонна ўрик, 65 тонна олхўри қабул қилинди. Ҳиссадорлик жамиятида ишларнинг бир маромда кетишида вилоятнинг Самарқанд, Тойлоқ, Оқдарё, Каттақўрғон, Жомбой туманлари ҳудудида махсулот қабул қилиш шоҳобчаларининг очилганлиги яхши самара бермокда. Шартнома асосида қабул қилинган сабзавот ва мевалар шу ерда дастлабки қайтаишловдан ўтказилиб, кейин бош корхонага, тайёр махсулот ишлаб чиқариш учун жўнатилади. Бош корхонада 4 та тузлаш, томат тайёрлаш хамда шарбат цехлари ишлаб турибди. Уларда айни кунларда бир кеча-кундузда 550 тоннагача маҳсулот қайта ишланиб, 85-90 тонна турли ноз-неъматлар истеъмолчиларга жўнатиляпти.

Корхонада иш унумининг юқори бўлишида Тўлқин Умаров, Муҳайё Исмоилова, Санъат Юсупова, Гулчеҳра Жумаева, Саид Умаров, Ҳазрат Муқимов, Ўлмас Неъматов сингари ишчи-хизматчиларнинг меҳнати алоҳида таҳсинга сазовордир.

Ўткир ПЎЛАТОВ.

РАҚОБАТ ИЗЛАНИШНИ ХУШЛАЙДИ

Бозор иқтисодиёти, рақобатчилик муҳити Чортоқдаги маъданли сув корхонасини қаттиқ синовдан ўтказди ва охироқибатда у замонавий, айни дамда салоҳиятли ишлаб чиқариш масканларидан бирига айланди. Гап шундаки, корхонада аввалари шифобахш сув билан лимонад тайёрланарди.

Халқ истеъмолига «Фанта», «Кока-кола» ичимлиги кириб келгандан сўнг маҳаллий корхона лимонадлари унча ўтмай қолди. Натижада корхона зарар кўриб ишлай бошлади.

Бу ҳол корхона етакчиларини, биринчи навбатда, унинг директори Олимжон Қозоқовни изланишга, тадбиркорликка ундади. Аввало корхона «Роҳат» очиқ турдаги ҳиссадорлик жамиятига айлантирилди. Янги турдаги маҳсулотлар тайёрлашга киришилди. Хосиятли тоғ ўсимликларидан тайёрланган «Райхона» экстракт ичимлиги, хушбўй «Тархун» чанқоқбосдиси: «Ўзбекистон» русумли портвейн ишлаб чиқариш йўлга қўйилди. Ушбу харидоргир маҳсулотлардан келаётган даромадлар туфайли ҳиссадорлик жамияти қаддини тиклаб олди. Меҳнат жамоаси бағри яна тўлиб, илгаригидек ишчи-хизматчилар баракали меҳнат қила бошлашди.

Албатта, минг бир дардга даво ҳисобланмиш «Чортоқ» маъданли сувининг авалги шуҳратини тиклаш, унинг ихлосмандларини хушнуд этиш корхона фидойилари иш дастурини ташкил этади. Излаган имкон топар деганларидек: корхонада Польша ва Хитойдан келтирилган дастгоҳлар билан ишловчи янги цех ишга туширилди. Унда худди «Кока-кола»ники сингари 1,5 литр сиғимли кўркам пластмасса идишларга шифобахш неъмат қуйилмоқда. Ҳар қандай юқори мартабали меҳмонга ёзиладиган дастурхонга ҳам ярашиқли бу идишлар қаламчасимон пластсмасса бўлакларини махсус қиздириш йўли билан шу ернинг ўзида шакллантирилади.

Янги цех ҳиссадорлик жамиятининг мутахассислари кучи билан жиҳозланганлиги туфайли сарф-харажат нисбатан оз бўлди. Бу ишда бош механик Файзулла Чўнабоев, моҳир уста Рустамжон Норматовларнинг алоҳида хизмати бор. Собиржон Ражаббоев, Ойша Нажмиддинова каби серғайрат ишчилар дастгоҳларни нуқсонсиз, юқори унум билан ишлатишда ҳамкасбларига намуна бўлишяпти. Бу ерда меҳнат қилувчиларнинг ойлик маоши 8 минг сўмни ташкил этди.

Маҳсулот йигирма уяли, ташишга ғоят қулай ва рангин қутиларга жойлаштирилиб, савдога юборилмоқда. Дарвоқе, ноёб ичимликнинг хуштаъмлиги ҳам аввалгига қараганда устун. Чунки цеҳда энг замонавий қўшимча фильтрлар дастгоҳи тўхтовсиз ишлаб турибди.

Ҳиссадорлик жамиятида ўтган ойларда 100 миллион сўмликдан зиёд маҳсулот ишлаб чиқарилди. 1998 йил якунида бу кўрсаткичнинг ўтган йилдагига нисбатан икки баравар ортиқ бўлиши таъминланди. Корхонада тумандаги Навоий номли ва Ҳамид Олимжон номли жамоа хўжаликларида етиштирилган винобоп навли узумлар қайта ишланади. Шартнома бўйича бу йилги мавсумда хўжаликлардан 700 тоннадан зиёдроқ узум қабул қилиб олинади. Ундан 5 минг литр портвейн тайёрланади. Маҳаллий озиқ-овқат саноатимизнинг бу маҳсулотини кутиб турган буюртмачилар хорижда ҳам оз эмас.

Корхонада изланиш давом этмоқда. Яқин келгусида «Карамель» русумли қоғозли қандолат цехи қуриш мўлжалланаётир.

Муродингизга етинг, чортоқлик қишлоқ саноатчилари!

Ёқубжон ДАРМОНОВ.

Наманган вилоятидаги «Атлас» акционерлик жамияти қошида ишга туширилган «Силк-Род» («Ипак йўли») ўзбек-япон қўшма корхонаси фаолият кўрсата бошлаганига кўп вақт бўлгани йўқ. Лекин ҳозирданоқ жаҳон бозори талабларига мос ипак иплар ишлаб чиқарилмоқда. Корхонада 200 нафар киши меҳнат қилмоқда.

Суратда: йигирув цехи устаси Луқмонжон Бойхонов, йигирувчилар Муқаддам Мирсаидова, Оминахон Тожимирзаева, техник назоратчи Ҳотамжон Мадраҳимовлар янги калава сифатини кўздан кечиришмоқда.

Пўлат АКБАРОВ олган сурат.

Сайхунобод туманидаги «Шўрўзак» ширкатлар уюшмаси деҳқонлари қишки тадбирларни уюшқоқлик билан адо этишмоқда. Айни кунларда шўр ювиш ишлари қизғин олиб борилпяти. Бу юмушларни бажаришда айниқса ака-ука Маҳмуд ва Холмирза Шаматовлар ғайрат кўрсатиб, бошқаларга ибрат бўлишаётир.

СУРАТЛАРДА: 1. Тажрибали сувчилар Маҳмуд ва Холмирза Шаматовлар. 2. Шўр ювилаётган пайкалларга сув қуйилаётган пайт.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ олган суратлар.

КЎЧАТ ЭКИШ САВОБ

Шу кунларда Сурхондарё вилоятига йўли тушган кишилар катта-кичик йўл чеккаларига, ариқ ва каналларнинг бўйларига, бўш ётган ерларга кўчат экилаётганининг гувоҳи бўлади. Йил бошидан буён 1,5 миллион тупдан кўпроқ терак қаламчиси, 140 минг туп тут, қарийб 2 миллион туп манзарали дарахт кўчати ўтказилди. Вақти келиб тераклар қурилиш материаллари, тут пилла учун озуқа — барг беради. Кўз қувониб, кўнгил яйрайдиган улкан манзарали дарахтзорлар пайдо бўлади.

Вилоятда мевали боғлар барпо этишга ҳам катта эътибор берилмоқда. Ҳозиргача жойларда 60 минг тупдан зиёд турли мевали дарахт кўчати ўтқазилиб, парваришлана бошланди.

САРА УРУҒ ТАЙЁРЛАНМОҚДА

Навоий вилояти пахта саноати ходимлари янги ҳосил учун уруғлик чигит тайёрлашни бошлаб юборди. Соҳа мутахассислари бу йил хўжаликларга серҳосил ва сифатли уруғлик тайёрлаб беришни ўз олдига мақсад қилиб қўйган. Шу боис Навоий, Қизилтепа, Хатирчи пахта тозалаш заводларида технологик ускуналар янгиланди. Барча корхоналарда уруғлик чигитни дорилаш цехлари очилди. Қисқа вақт ичида Навоий пахта тозалаш заводида чигитни туксизлантириб, саралайдиган цех ишга туширилди. Бу ерда ҳар куни 100-120 тонна чигит дориланиб, қоғоз халталарга жойланмоқда. Жорий йилда вилоят хўжаликларида 44 минг гектар ерга чигит экилади.

(ЎзА).

Қарор ижроси назоратда

Бир дона бошоқни кафтингизга олиб ўйланг-а, бугунги бошоқ эртанги хирмонларни яратади. Дастурхонимизни нонга тўлдиради. Азал-азалдан ота-боболаримиз нонни увол қилган гуноҳи азимлигини қайта-қайта уқтирганлар. Ахир донимиз — ширин нонимиз-ку? Маълумки, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1994 йил 21 ноябрда «Экинларнинг пайхон қилинишига қарши курашни кучайтириш тўғрисида»ги Фармони қабул қилинганди. Кейинчалик мазкур фармонни амалга ошириш борасида қарорлар эълон қилинди. Пахта ва ғалла майдонларини пайҳон қилишга қарши кураш бирмунча жонланди. Хўжаликларнинг раҳбарларига ва аҳолига фармон ҳамда ҳукумат қарорлари моҳиятини кенг миқёсда тушунтириш ишлари олиб борилмоқда. Афсуски, бу вазифани бажаришга масъул этиб белгиланган ҳокимиятлар ва ҳуқуқ тартибот идораларининг иши юртбошимиз талабларига тўлиқ жавоб бермаётир.

Яхши отга бир қамчи деб бежиз айтилмаган. Жойларда пайхонгарчилик ҳоллари давом этавергач Вазирлар Маҳкамаси нинг»Экинларни пайҳон қилишга қарши курашни фаоллаштириш тўғрисида»ги қарори қабул қилинди. Асосий мақсад камчиликларни бартараф этиш, қишлоқ хўжалик экинлари пайхон қилинишини олдини олишдан иборатдир.

Пайхонгарчиликнинг ҳар қандай кўринишига қарши курашни кучайтириш бугунги кун талабига айланди. Республика прокуратураси идоралари томонидан фармон ва қарорлар талабларининг бажарилиши юзасидан назорат давом эттирилаётир. Ўтказилаётган текширишлар айрим масъул мансабдор шахслар томонидан бу йўналишда амалий чоралар кўрилмаганлиги ҳамда фуқаролар пешона тери эвазига етиштиришган экинларга нисбатан виждонсизларча муносабатда бўлишлари оқибатида ғалла ва бошқа қишлоқ хўжалиги экинлари пайхон қилинишига йўл қўйилганлигини кўрсатмоқда.

ПАЙҲОН ҚИЛГАН ЗАВОЛ ТОПАДИ

Ўтган йилнинг ўн бир ойида бошоқли дон ва қишлоқ хўжалик экинларининг жами 250 гектар майдони 3468 бош чорва моллари томонидан пайхон қилиниши билан боғлиқ қонунбузарлик ҳолатлари аниқланди. Уларни содир қилишда жавобгар бўлган шахсларга нисбатан амалдаги қонунларда белгиланган қатъий чоралар қўлланилган. Масалан ноябрь ойида пайхон қилиш ҳолатлари айниқса Сирдарё, Қашқадарё, Фарғона, Тошкент ва Самарқанд вилоятлари хўжаликлари ҳудудларида кўплаб содир этилишига йўл қўйилган.

Пайхондан катта миқдорда моддий зарар етказилган кўплаб қонун бузилиш ҳолатлари юзасидан 1998 йилнинг ўн бир ойи мобайнида 29 та жиноят иши қўзғатилди. Навоий вилояти Қизилтепа туманидаги «Зармитан» жамоа хўжалиги бош чўпони Ж. Очилов хўжаликнинг 300 бош майда шохли молларини «Қалдирғоч» хўжалигининг ярим гектар бошоқли дон майдонида боқиб ғалла майсаларини пайхон қилинишига йўл қўйган. Оқибатда фермер хўжалигига 23,8 минг сўмлик моддий зарар етказилган.

Ушбу қонунбузарликни содир этган Ж. Очилов маъмурий жавобгарликка тортилган. Етказилган зарарни хўжалик фойдасига ундирилишини таъминлашга доир унга нисбатан судга даъво аризаси киритилди.

Ўтган йил пахта мавсуми Қорақалпоғистонда жуда ёмон якунланди. Хўжайли туманидаги П. Холмуратов номли фермер хўжаликлари бирлашмалари ва «Озодлик» корпорациясига қарашли «Боғот» агрофирмаси пахта майдонларида фуқаролар А. Мамутова, Р.Гарабаев, Н. Глишев ва О. Тиркешовларнинг жами 7 бош чорва моллари пахта ҳосилини пайхон қилиб нобудгарчиликка йўл қўйган. Натижада хўжаликлар 39,3 минг сўмлик моддий зарар кўрди. Айбдорлар маъмурий жавобгарликка тортилди. Моддий зарарни айбдорлардан ундириш чоралари кўрилди.

Қишлоқ хўжалик экинларини пайхон қилишга қарши кураш тобора фаоллашаётир. Биргина Бухоро вилоятини олиб кўрайлик. Хўжаликларда 1190 та кузатиш пунктлари ва 1572 та дала қоровуллари ташкил этилди. Ички ишлар ходимларига 41 бош от ажратилди. Мунтазам текширишлар ўтказилаётир. Вобкент туманидаги «Пахтакор» жамоа хўжалигида истиқомат қилувчи О. Нуровнинг 4 бош қорамоли қаровсиз қолдирилгани учун буғдойзорларни пайхон қилди. Оқибатда хўжаликка 15,4 минг сўм моддий зарар етказилди.

Пойтахт вилоятида ноябрь-декабрь ойларида экинларни пайхон қилишга тааллуқли 165 та ҳолат содир этилди. Ўн икки гектардан ортиқ майдондаги экинзор нобуд бўлди. Экинларни пайхон қилган 420 бош моллар ушланди. Хўжаликларга 424,8 минг сўм моддий зарар етказилди.

Масалан, Бўка туманидаги Ғ. Азаматов номли жамоа хўжалигида истиқомат қилувчи фуқаро Д. Шойзоқовнинг уч бош қорамоли 0,3 гектар буғдойзорни пайхон қилиб хўжаликка 16,8 минг сўм моддий зарар етказишга сабабчи бўлди. Моддий зарарни айбдордан ундириш чораси кўрилди.

Текширишларда аниқланишича Фарғона вилоятининг айрим туман ҳокимликлари масъул мансабдор шахслари, хўжаликларнинг раҳбарлари ўз хизмат вазифаларини лозим даражада бажармасликлари оқибатида экинзорлар нобуд бўлмоқда. Жумладан Қувасой шаҳар Ф. Шамсиддинов номли жамоа хўжалиги ҳудудида истиқомат қилувчи Х. Носировнинг 2 бош қорамоли, А. Тошматовнинг 10 бош қўйи, М. Мақсудовнинг 2 бош қорамоли, И. Ҳакимовнинг 4 бош оти қаровсиз қолгани учун хўжалик буғдойзорларини пайҳон қилиб моддий зарар етказган. Кўриниб турибдики, экинларнинг пайхон қилиниши кўпроқ мумкин бўлган жойларда кузатув постлари ташкил этиш масаласи тўлиқ ҳал этилмаган. Дала қоровуллари фаолияти талабга тўлиқ жавоб бермайди. Фуқаролар ўртасида тушунтириш ишлари яхши ташкил этилмаган. Натижада пайхон қилиш ҳоллари мунтазам давом этмоқда.

Кейинги пайтларда тут ва мевали дарахтларни нобуд қилиш ҳоллари учраб тургани ачинарли. Бир туп дарахтни экиб ундириб мевага киритгунча қанча меҳнат кетишини тасаввур қилинг-а. Виждонига чап берган кишиларгина дарахтларга шикаст етказади. Сирдарё вилояти Шароф Рашидов туманидаги «Зангиота» фермер хўжалиги етакчиси Ж. Тўраев тумандаги Т. Малик номли фермер хўжаликлари бирлашмасига қарашли 280 туп тут дарахтини ўт қўйиб ёқиб юборган. Натижада хўжаликка 186 минг сўм моддий зарар етказилган. Ушбу ҳолат юзасидан Ж. Тўраевга нисбатан жиноят иши қўзғатилди. Етказилган зарар тўлиқ ундирилди.

Шу тумандаги «Пахтаобод» фермер хўжалигининг 5-бўлими бошлиғи Ж. Жўраев эса 24 туп олма дарахтини нобуд қилган. Оқибатда хўжаликка 130 минг сўм моддий зарар етказилган. Ушбу ҳолат юзасидан ҳам айбдорга нисбатан жиноий иш қўзғатилди.

Чорва молларини экинзорларда боқиш ва олиб ўтиш, автотранспорт воситалари, қишлоқ хўжалик техникаларини экинзорлар устидан ҳайдаб ўтиш ҳамда экинзорларни пайхон қилишга олиб келадиган бошқа бузғунчиликларга қарши кураш фаоллаштирилаётир. Экинзорларга эгалик қилувчи хўжаликларнинг раҳбарлари, ички ишлар идоралари, ўзини ўзи бошқариш органлари, жамоатчилик билан биргаликда пайхон қилиш ҳолларини аниқлаш мақсадида рейдлар ўтказилаётир.

Фуқаролар шуни унутмасликлари лозимки, бундан буён пайхон ва нобуд қилиш жойида ушланган чорва моллари фавқулодда ҳоллардагина етказилган зарар қоплангач, эгаларига қайтарилади. Қўриқлашни таъминланмаган ва пайҳон қилишга йўл қўйган хўжалик раҳбарлари ҳам қонунчиликка мувофиқ тегишли жавобгарликка тортилади.

Пайхонгарчиликка қарши кураш мавсумий иш эмас. Кимки экинзорларнинг пайхон, ризқ-рўзимиз нобуд қилинишига сабабчи бўлса, завол топади.

Ғуломжон ШУКУРОВ,
Республика Прокуратураси Умумий назорат бошқармаси катта прокурори, адлия катта маслаҳатчиси.

Дилмурод ҚИРҒИЗБОЕВ,
«Қишлоқ ҳаёти» мухбири.

СУВНИ ТЕЖАШ БАРЧАМИЗНИНГ БУРЧИМИЗ

Оролни қутқариш халқаро фондида оммавий ахборот воситалари вакиллари иштирокида маслаҳат кенгаши бўлиб ўтди.

— Уз вақтида Оролни қутқариш юзасидан кўплаб чора-тадбирлар таклиф этилганди, — деди халқаро фонд бошқаруви раиси Рэм Абдулович Гиниятуллин. — Ҳозир ҳам бу йўналишдаги саъй-ҳаракатлар давом этмоқда. Биз юзага келган вазиятни таҳлил қилиб шундай хулосага келдикки, Орол ва Оролбўйи ҳудудида жойлашган беш мамлакат Узбекистон, Қозоғистон, Туркманистон, Қирғизистон ва Тожикистонда истиқомат қилувчи аҳоли кенг табақаларининг онгида тегишли ўзгариш ясамасдан туриб, кутилган самарага эришиш қийин кечади.

Очиқ тан олиш керак, ҳозир кўпчилигимизда оби-ҳаётга нисбатан исрофгарчилик, лоқайдлик, беғамлик кайфияти устивордир. Бу ишлаб чиқариш соҳасида [illegible]м, кундалик турмушда ҳам як[illegible]и кўзга ташланади. Масалан, Т[illegible]кент шаҳрида ҳар бир фуқаро[illegible] кунига ўртача 600-650 кубометр[illegible] миқдорида сув харжланмоқда. [illegible]авол туғилади: одам бошига ш[illegible]чалик оби ҳаётни ишлатиш ш[illegible]ми?

Қишлоқ хўжа[illegible]тини олиб кўрайлик. Дунё ул[illegible]ларига қараганда, бир тонна [illegible]хта етиштириш учун атиги [illegible]-1100 кубометр сув талаб эти[illegible]ди. Чунончи, Исроилда ҳар [illegible]ктар ғўза майдонига беш-беш [illegible]им минг кубометр сув сарфла[illegible] 50 центнердан ҳосил олин[illegible] Бизда эса ҳар бир тонна оқ ол[illegible] етиштириш учун 5-6 минг [illegible]ометр ҳажмда, яъни гектарига [illegible]4 минг кубометр сув ишлатиб [illegible]тача йигирма центнердан сал [illegible]роқ ҳосил олинмоқда.

Бошқа экинлар борасид[illegible]м сувни тежаш хусусида де[illegible]и бош қотирилмаяпти. Натиж[illegible] кўп миқдордаги оби-ҳаёт беҳ[illegible] исроф қилинмоқда. Йилига [illegible] миллиард кубометр оқава сув[illegible]ларининг юзага келаётгани айни шу исрофгарчиликдан далолат эмасми?

Мана шундай хўжасизлик шароитида оммавий ахборот воситаларининг жим турганлиги кишини ажаблантиради. Ахир обиҳаёт тубсиз манба эмас-ку. Агар биз сувдан тежамкорлик билан фойдаланишни ўрганмасак, бошқа ҳудудларда ҳам шунга ухшаш ҳолат содир бўлмаслигига ким кафолат бера олади?

Мавжуд вазиятни атрофлича ўрганиб, Оролни қутқариш халқаро фонди бошқаруви Урта Осиё ва Қозоғистонда жойлашган беш мамлакат ҳудудида жамоатчилик диққат-эътиборини шу масалага йўналтирилган янги чора-тадбирларни ишлаб чиқди. Мақсад аҳоли кенг табақаларини ҳозирги сув сарфи эҳтиёжлан анча ортиқ эканлигига ишонтиришдан иборатдир.

Муддаога эришишнинг аниқ йўналишлари белгиланган. Биринчи навбатда давлат тузилмаларининг сувдан фойдаланиш билан боғлиқ масалаларга эътиборини кучайтиришга эришишдан иборатдир. Зеро, ҳозирги лоқайдлик эртага катта муаммоларни келтириб чиқариши мумкин. Қозоғистонда дренаж масалаларига совуққонлик билан қараш атиги 38 минг гектар майдоннинг тупроқ ҳолатини яхшилаш учун Осиё банкидан 50 миллион доллар қарз олишига олиб келди.

Сувни тежаб ишлатишда, сўзсиз, оммавий ахборот воситаларининг фаоллиги муҳим аҳамият касб этади. Газета ва журналлар, радио ва телевидение аҳоли кенг табақаларининг оби-ҳаётга муносабатини ижобий томонга ўзгартиришга жуда катта ҳисса қўшишлари мумкин ва зарурдир.

Ташвиқот-тарғибот ишларида зиёлилар ҳам фаолроқ иштирок этсалар айни муддао бўлар эди. Дарвоқе таъсирчанлик борасида таниқли ёзувчилар, шоирлар, хонандалар, санъаткорлар сўзига етишадиган бирор воситани топиш қийин.

Таълим-тарбия соҳасида обиҳаёт билан боғлиқ муаммоларга эътиборни ҳам етарли деб бўлмайди. Ахир айнан ёш авлодни сувга тежамкорлик руҳида тарбиялаш ҳозирги муаммоларни бартараф этишнинг энг самарали йўлларидан бири эмасми? Шундай экан, баъзи мактаблар, лицейлар, коллежлар, айрим олий ва ўрта ўқув масканларининг сувни тежаб-тергаш муаммоларидан четда турганлиги ғоят таажжубланарлидир.

Қишлоқ хўжалиги соҳасида ҳам ҳар бир экин учун сув эҳтиёжи аниқ белгиланган ва меъёрга қатъий риоя қилиняпти деб бўлмайди. Бу ишни назорат қилиш хизмат вазифаси ҳисобланган идораларнинг фаолиятида изчиллик, қатъият сезилмайди.

Хуллас, Оролни қутқариш, оби-ҳаётдан тежаб-тергаб фойдаланиш ҳар биримизнинг инсоний бурчимизга айланиши керак. Турмушнинг барча жабҳаларида биз сувдан тежаб-тергаб фойдаланишга ўрганган тақдирдагина Орол нажот топиши, бошқа сув ҳавзаларимиз мусаффолиги, мўл-кўллигини сақлаб қолишимиз мумкин.

Ш. АЛЛАМОВ,
«Қишлоқ ҳаёти» мухбири.

ДОН ТЕГИРМОНДА УНГА АЙЛАНГУНЧА ЙИГИРМА ЧАҚИРИМ ЙЎЛ БОСАДИ

— дейди «Шўрчи дон маҳсулотлари» акциядорлик жамияти раҳбари Омон Бекназаров

Швейцариянинг «Бюллер» фирмаси тегирмонлари олиб келиб ўрнатилган «Шўрчи дон маҳсулотлари» акциядорлик жамияти бир кеча-кундузда 600 тонна донни қайта ишлаб, ярим минг тонна сифатли ун ишлаб чиқариш қувватига эга. Вилоятнинг ун маҳсулотига бўлган эҳтиёжининг етмиш фоизини шу корхона таъминлайди. Бу ерда жами минг нафар ишчи ва мутахассислар меҳнат қилади. 1998 йилни жамоа аҳли катта даромад билан якунлашди. Ишчилар маоши ортди. Акциядорлар бир сўмига бир сўмдан дивидент олиш арафасида туришибди. Моддий манфаатдорлик бор жойда эса иш унумли, маҳсулот сифатли бўлади.

Бугунги бозор шароитида баъзи корхоналар сифатсиз маҳсулотини сотолмай инқирозга учраётган, яна бири ишчиларига маош топиб беролмаётган бир пайтда ўз ишини қайта қуриб олган мазкур жамоа юксалиш пиллапоясига дадил қадам қўймоқда. Бу бозор талаби. Бозор эса, дангасаликни, ғирромликни ёқтирмайди. Корхонанинг асосий кўзгуси — маҳсулот. У сифатли ва арзон бўлса, харидорлар ўзлари келишади.

Корхона раҳбари Омон Бекназаров ишнинг кўзини биладиган, тадбиркор йигит. Ўзи полвон. Бу унга бобо мерос. Ҳозир ҳам кураш, кўпкарилардан қолмайди. Кураги ер кўрмаган йигитлардан. Дангалчи. Баъзиларга ўхшаб гапни айлантириб ўтирмайди. Самимий, юракдан гапиради. Муддаони англагач, у бизни хонасига бошлади. Котиба қизга чой келтиришни айтиб, ўзи телевизор қулоғини буради.

— Бу ерга ишга келганимда аҳвол танг эди. Шуни видеотасмага тушириб қўйгандим, — деди Омон ака.

Экранда ярим хароба, узоқ йиллар таъмирланмаган маҳобатли бино кўринди. Қаватларнинг ҳеч бирида дераза ойналари йўқ, шифтлари ўпирилиб тушган, баъзи жойларнинг эшик-деразалари кўчириб олинган. Ускуналар ишга яроқсиз, сочилиб ётибди. Ҳовлида турли чиқиндилар, ахлат уюмлари.., хуллас нохуш манзара.

Корхона раҳбари Омон Бекназаров (ўртада), ишчилар Н. Курбонов ва Қ. Карановлар тегирмон цехида.

— Шундай катта корхонада икки, уч тегирмон ишларди холос. Ишда унум, ишчиларда қўним йўқ эди, — изоҳлади Омон Бекназаров. — Ростини айтсам, аввалига қўл силтаб кетиб қолмоқчи ҳам бўлдим. Лекин, орият йўл қўймади. Бунинг устига раҳбарлар ишонч билдиришган. Полвонлар номусли бўлишади. Аввало, майдонга чиқма. Чиқдингми, кураш. У ёғига ё Раззоқ!

Кўзни юмиб, енг[illegible]ариб ишга киришдик. [illegible]овни ака, бировни ука деб тўрт ойда корхонани тўлиқ таъмирдан чиқардик. Бешинчи ойда янги ускуналар олиб келиниб ўрнатилди. Шундан бери корхона тўла қувват билан ишламоқда.

Завод ҳовлисига чиқиб видеотасмада кўринган жой шу эканлигига ишонгимиз келмади. Ҳаммаёқ саранжом-саришта. Умуман бошқача манзара. Шу пайт муҳтарам Президентимизнинг Фарғона вилоятига қилган сафарлари чоғида айтган сўзлари ёдимга тушди «Қилса бўларканку?!».

Цех ичига юрдик. Омон ака гавдасига мос келмаган чаққонлик билан зинадан кўтарила бошлади. Тегирмон цехида саф тортган янги ускуналар бир маромда шовқинсиз ишлаб турибди. Санадик, 43 та. Атроф ёғ тушса, ялагудек. Икки тегирмончи (оператор) техникалар ишини кузатиб юришибди. Илгари тегирмончи деганда қош-кўзига ун гарди қўнган, кийимлари чанг одам кўз олдимда гавдаланарди. Бу ердагилар ундай эмас. Дорихонада ишлайдиган мутахассислардек махсус коржомада.

Сон-саноқсиз тунука қувурлар орқали тегирмонларга бир меъёрда тушиб турган сара буғдой зум ўтмай янчилиб, унга айланмоқда. Кучли ҳаво сўрғичлари унни элак цехига ўтказаяпти. Бу ерда ун эланиб, кепаги олингач, бошқа қувурлар орқали қадоқлаш цехига узатилаяпти. Иш жараёни аниқ ва пухта.

— Элеватордаги дон ун бўлиб қопга тушгунча шу қувурлар орқали йигирма чақирим йўл босади, — дейди корхона раҳбари. — Даладан то элеваторгача бўлган масофа бунга кирмайди. Вилоят деҳқонлари бултур 250 минг тоннадан зиёд сара дон етиштириб, ғаллачиликда ўзига хос бурилиш ясадилар. Деҳқонлар оғирини енгил қилиб, биз билан шартнома тузган барча хўжаликлардан ҳосилни сўнгги мисқолигача ўзимиз ташиб олдик. Ғалла етиштириш йилдан-йилга ўсиб бораяпти. Бу зиммамизга катта масъулият юклайди.

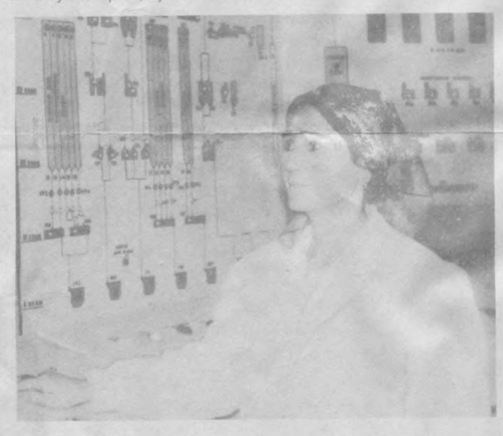

Бошқарув маркази оператори Саулия Ўзагалиева.

Омон Бекназаров чиндан тадбиркор раҳбар. Йўқса, хароб бўлиб ётган корхонани беш ойда тиклаб, тўла қувват билан ишга тушириш ҳар кимнинг ҳам қўлидан келавермайди. Корхона ишлаб чиқараётган биринчи нав унни кўрсангиз худди олий нав дейсиз.

Заводнинг иқтисоди бақувватлашиб бораяпти. Мулкка эгалик ҳисси кучаймоқда. Уюшқоқлик билан қилинаётган иш амалий натижа бера бошлади. Бугунги кунда корхона акцияларига харидор кўпайиб бормоқда. Ҳеч ким ўз акциясини бошқа бировга сотмоқчи эмас. Чунки, жарақ-жарақ дивиденд тўланаяпти. Завод қошидаги ёрдамчи хўжаликда 182 бош қорамол боқилаяпти. Ҳар ойда ишчиларга арзон нархда гўшт сотилаяпти. Иккита кўлда балиқ етиштирилмоқда. Асаларичилик ривожлантирилаяпти. Яқинда 30 минг шартли банка мева консерваси ишлаб чиқарувчи цех ишга туширилди.

Савоб ишлар ҳам четда қолмаяпти. Янги йил арафасида ногиронлар ва боқувчиси йўқларга 300 минг сўм пул берилди. Меҳрибонлик уйлари ва бошқа хайрли ишларга уч миллион сўм ёрдам кўрсатилди. Ҳар бир байрам арафасида ишчиларга қўшимча маош берилмоқда. Тунги сменада ишловчилар бепул иссиқ овқат билан таъминланган.

Ишчиларга коржома ва қоп тикиш цехларининг ишга туширилиши четдан ушбу нарсаларни сотиб олишга чек қўйди. Бу ҳам иқтисоднинг бир тури. Қаерда интизом қаттиқ бўлса, ўғирлик, талон-торож барҳам топади. Корхонада тартиб бор, интизом бор. Ҳамма ўз ишини билиб қилаяпти. Ишлаб топаётган даромадлари эса рўзғорини бекаму кўст тебратишга етаяпти.

«Бугунги раҳбар қандай бўлиши ва қандай ишлаши лозим?» — деган саволимизга Омон Бекназаров шундай деди:

— Юртбошимизнинг куйиб-ёниб сўзлашларидан ўзига хулоса чиқармаган раҳбардан фойдали фикр чиқиши гумон. Раҳбарлар бизга ишониб вазифа бердими, бажаришимиз шарт. Ор-номуси йўқ йигитдан, кўчада ётган тош яхши. Йигит ҳеч қачон бойликнинг кетидан қувмаслиги керак. Бойлик йигитнинг кетидан қувсин. Эл учун, юрт учун хизмат қилмоқ ҳар бир инсоннинг бурчи бўлмоғи лозим. Оддий чўпон бўлса ҳам юракдан ёниб яшаса асл фидойи — ана шу. Ҳалоллик раҳбарнинг тожи. Ватанимизни, Президентимизни бутун вужудимиз билан севиб яшаш бахти ҳаммамизга насиб этсин. Шу бахт соясида келажак авлодимиз улғайиб вояга етсин.

Раҳмонали АКБАРАЛИЕВ,
«Қишлоқ ҳаёти» мухбири.

Муаллиф олган суратлар.

Қадоқловчи Олим Мўминов.

ХАТОЛАРДАН ХУЛОСА ЧИҚАРИБ

Замин саховати чексиз. Унга меҳр кўрсатилса, вақтида парваришланса, керакли ўғитга тўйдирилса, деҳқонга зиёдаси билан қайтаради. Буни ҳар бир миришкор яхши билади. Бироқ шунга қарамай кўп жойда йиллар давомида шу оддий ҳақиқатга амал қилинмади. Хўжакўрсинга ер пала-партиш тирналган, ўғит номига сочилган бўлди-ю, баҳорда экиш ишлари бошлаб юборилаверди. Ерга ҳеч нима бермай ундан олмоқчи бўлганлар адашди. Заминни эмас, ўзини-ўзи алдади. Бу кўпларга унутилмас сабоқ бўлди.

Мўл ҳосил ундиришнинг бош омили кузги-қишки тадбирларнинг муддатида ва сифатли ўтказилишини таъминлаш мақсадида мирзаободлик миришкорлар ҳам ҳаракатни барвақт бошлаган эдилар. Улар Сирдарё вилоятида биринчилар қаторида шудгорлаш ишларини тугаллаган эдилар. Далаларга ҳайдов олдидан керакли миқдорда ўғит солинди. Экиш техникасини мавсумга ҳозирлаш ҳам ниҳоясига етмоқда. Бу тўғрида раҳбар ва мутахассислар шундай дейишди.

Рустам ХОЛБОЕВ,
Турғун Аҳмедов номли деҳқон ва фермер хўжаликлари бирлашмаси раҳбари:

— Мана, улкан орзулар билан 1999 йилни бошлаб юборганимизга ҳам қарийб бир ой бўлди. Амалдаги йилда барча соҳалар қатори деҳқончилигимизнинг ҳам баракасини берсин. Зеро, улуғлар айтганидек, деҳқони тўқ юрт бадавлатдир. Деҳқон жами ноз-неъматни ердан ундиради. Ер инсонни тўйдиради, кийдиради, турмушини фаровон қилади.

Йўлбошчимиз яқинда Республика Вазирлар Маҳкамасида бўлиб ўтган йиғинда ҳаммамиз учун дастуриламал бўладиган ҳақ гапни эслатдилар: ерни боқсанг, ер сени боқади. Дарҳақиқат, ушбу мақолга амал қилган миришкор ҳеч кам бўлмайди. Умид билан ташлаган уруғи бўлиқ ниҳолга, у эса мўл ҳосилга айланади. Демакки, ризқимиз бутун, давлатимиз зиёда бўлади.

Топширикда кўрсатилган 950 гектар майдонни кечиктирмай шудгорлаб қўйдик. Гектарига 100 килограмдан минерал ва етарли миқдорда маҳаллий ўғит бердик. Ерларнинг чуқур ҳайдалишига эътиборни кучайтирдик, 40 сантиметрдан кам бўлмади. Майдонларнинг бир қисмида пушта олинди. Мана, қор, ёмғир ҳам вақти-вақти билан ёғаяпти. Чопилган ер ўзига зарур малҳамни сингдираяпти. Насиб этса, бу 1999 йил деҳқончилигимизга ижобий таъсирини кўрсатади.

Ўтган Оила йилида далалар оилавий пудратчиларга ўртача 30 гектардан бўлиб берилган эди. Ҳамма тасарруфидаги жойда астойдил тер тўкди. Чунки ер унинг ихтиёрида, қанча кўп ҳосил олса, даромади ўзиники. Чўл шароитига қарамай қатор пудратчилар ҳосилдорликни 30 центнерга етказишди. Дастлабки ҳисоб-китобларга қараганда пахтачиликдан камида уч миллион сўм соф фойда кўрамиз.

Ғалла майдонларидаги қалин яшил майсаларни кўрган кишининг ҳаваси келади. 830 гектар ердаги экиннинг 100 фоизи туплади. Ўсимлик ҳозиргача икки марта озиқлантирилди, икки марта суғорилди. Яхши ният-ярим давлат деганларидек, гектаридан 40 центнердан ғалла етиштириш орзусидамиз.

Албатта, мўл ҳосил етиштириш осон эмас. Бунинг учун аввало заминга меҳр керак, уни ардоқлаш керак. Ўшандагина деҳқон меҳнати зое кетмайди, ердан мукофотини олади.

МУХБИР КУЗАТИШЛАРИ. Олдинлари ҳам ушбу туманда бўлганмиз. Хўжаликлардаги аҳвол билан танишганмиз. Тўғрисини айтганда у пайтларда аҳвол жуда қониқарсиз эди. Кузда юзлаб гектар ер ҳайдалмас, баҳорда юзлаб гектар жойга экин экилмай қолиб кетарди. Яъни замин умри беҳуда ўтарди. Шу боис бир неча бор танқид ҳам қилинган. Кишини хурсанд этгани бу йил ўтган йиллардаги нуқсонлар, ўзибўларчиликлар барҳам топаётганидир. Кузги-қишки тадбирлар муддатида, талаб даражасида адо этилаётир. Атай чекка хўжаликлардаги, кўздан йироқ далаларни бориб кўрдик. Тупроққа бир меъёрда ишлов берилган, меъёрида ўғит солинган. Тупроқ майин, чуқур. Йўлбошчимиз, ҳукуматимизнинг қишлоқ хўжалигини жадал ривожлантиришга эътиборни кучайтиргани, қолаверса туманга ёниб ишлайдиган иқтидорли раҳбар ва мутахассислар келгани туфайли жойларда жонланиш сезилади. Янги йилда астойдил бошланган саъй-ҳаракатлар келажакда кутилган натижасини берсин ишқилиб.

Ўрол УМРЗОҚОВ,
«Мирзачўл» деҳқон ва фермерлар уюшмаси бош муҳандиси:

— Аччиқ бўлса ҳам айтиш керак, кўп жойда кейинги йилларда деҳқончилик маданиятига, агротехника талабларига риоя этилмай қўйилган эди. Кузги-қишки тадбир дейилса даланинг бир қисми номига ҳайдалган бўлар, техника пала-партиш таъмирланиб ҳисобот жўнатилар эди. Кейин экиш мавсумида ўнта «тахт» техникадан атиги битта-иккитаси далага чиқар эди. Натижада экиш ишлари чўзилиб, ғўза парваришини бараварига олиб боришнинг имкони бўлмасди.

Дарҳақиқат, ризқимиз, насибамиз ердан экан, уни эъзозлашимиз, келгуси авлодларга бақувват, соғлом қолдиришимиз биз учун ҳам қарз, ҳам фарз. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «1999 йил ҳосили учун кузги-қишки агротехника тадбирларини ўз вақтида ўтказиш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарори асосида зиммамиздаги юмушларни адо этаяпмиз. 1298 гектар ерни кечиктирмай шудгорлаб, ўғит бердик. Баҳорда чигит экиладиган майдонларнинг барининг шўрини ювишни режалаштирганмиз. Ҳозиргача 1000 гектар даланинг шўри ювилди. Хўжалик раҳбари Раимқул Анорбоев ҳар бир тадбирнинг сифатли бажарилишида бошқош бўлаётир.

Маълумки, ҳозирги замон деҳқончилигини техникасиз тасаввур этиш мумкин эмас. Ер ҳайдашдан тортиб то ҳосил йиғиб олингунга қадар асосий оғирлик техника зиммасига тушади. У ишлаб турса деҳқон иши унади. Шуни мамнуният билан айтишим лозим, техника таъмирини туманда биринчилар қаторида якунладик. 3 та текислагич, 8 та сеялка, 3 та мола, 16 та культиватор, 5 та трактор, 8 та чизель, 150 та борона экиш мавсумига шай қилиб қўйилди. Топшириқни тез ва соз уддалашда тракторчи ва таъмирчилардан Фахриддин Бобонов, Кўбай Бўтанов, Бахтиёр Маматқулов, Озод Машарипов, Ҳайдар Бойнозов астойдил ғайрат кўрсатишди. Меҳнат жараёнида уларга етарли шароит яратилди. Ҳар куни иссиқ овқат тайёрланди.

МУХБИРНИНГ КУЗАТИШЛАРИ. Тракторларни юргизиб, сеялкаларни ишлатиб кўрдик. Бари ишлаяпти. Техника ва мосламалар бир чизиққа қўйилган. Бўлар экан-ку! Олдинги йилларда хўжаликда ғалладан ҳам кутилган ҳосил олинмаган эди. Хатолардан сабоқ олинган кўринади. 818 гектардаги ўсимликнинг ривожи дуруст. Майсалар бир текис ривожланиб, туплашга кирган. Шу кунгача экин икки марта ўғитланиб, икки марта суғорилди. Ғаллакорлар режадаги 26,5 центнер ўрнига 30 центнерни кўзлашган. Мутахассислар фикрича шунчадан ҳосил олишга имкон бор. Насиб этса бу йил «Мирзачўл»нинг ғалла хирмони янада катта бўлади.

Равшан БОБОМУҲАМЕДОВ.
«Қишлоқ ҳаёти» мухбири.

РЎЗҒОР БУТ, ДАСТУРХОН ТЎКИН

Мана бир неча йилдирки, Усмон Юсупов туманидаги «Миришкор» хўжалиги мунтазам равишда пахта, дон ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотлари тайёрлаш режасини муваффақиятли адо этиб келади. Бултур хўжалик деҳқонлари давлатга 8 минг 735 тонна пахта, 4 минг 622 тонна ғалла етказиб берди. Пахтадан ўртача 31 центнер, ғалладан эса 35 центнердан ҳосил кўтарилди. Бу Қарши чўли шароитида юқори кўрсаткич ҳисобланади.

Очилбой Ҳазратқулов, Шерали Мамаев, Абдураҳмон Қурбонов сингари оилавий пудратчилар ҳар гектар пахта майдонидан ўртача 45 центнердан ҳосил олган бўлса, Усмон Давронов, Нормурод Қурбонов, Мамади Солиҳов каби оилавий пудратчилар ҳар гектар ердан 50-60 центнердан ғалла олишга муваффақ бўлди. Натижада хўжалик ўтган йил 50 миллион сўм даромад олди.

Муваффақиятларимизнинг асосий омили оилавий пудрат асосида иш юритаётганимиздир, — дейди хўжалик раиси Шодмонқул ака Чориқулов. — Даромадга қараб буромад деганларидек, хўжалик аҳолисининг 95 фоизи табиий газ қулайликларидан баҳраманд бўлди. Ичимлик сув қувурлари тортилди. 624 ўринли янги мактаб, қишлоқ врачлик пункти ишга туширилди.

Деҳқонларнинг рўзғори бут, дастурхони тўкин бўлиб бормоқда. Хўжаликда ишловчиларга маошлар ўз вақтида бериб борилади. Бундан ташқари натура ҳисобида ҳақ тўлаш ҳам йўлга қўйилган. Аҳолига ғалла, ёғ ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотлари бозорга нисбатан анча арзон нархда сотилади.

«Миришкор» пайчилик хўжалиги бугунги кунда нафақат Қашқадарёда, балки мамлакатимизда ҳам пешқадамлардан саналади. Бунинг асосий омили бу ерда иш оилавий пудрат, мулкий пай усулида ташкил этилаётганидир.

ОИЛА ПУДРАТИ — ЖАМОА ҚУДРАТИ

Самарқанд туманидаги Фотима Қосимова номли жамоа хўжалиги узумчилик, мевачилик ва сабзавотчиликка ихтисослашган. Бу ерда кейинги пайтда иш юритишнинг истиқболли усуллари қўлланилаётганлиги, деҳқончилик маданиятини ошириш борасида кўрилаётган тадбирлар, мавжуд ер майдонларидан самарали фойдаланилаётганлиги боис режалар мунтазам равишда уддаланиб келиняпти. Натижада ҳар йили олинаётган даромад миқдори ҳам ортиб бормоқда.

Ўтган йилни ҳам хўжалик аъзолари муваффақиятли якунладилар. 1000 тонна ўрнига 1850 тонна сабзавот, 250 тонна ўрнига 272 тонна картошка ва шартнома режасида кўрсатилган бошқа маҳсулотлар етиштирилди. Тўғри, узумчилик учун об-ҳаво бироз ноқулай келганлиги боис бу борадаги топшириқ бажарилмай қолди.

Ғаллачиликдаги кўрсаткичлар ҳам қувонарлидир. «Скифиянка» навли буғдойнинг ҳар гектаридан 45,5 центнердан дон олишга муваффақ бўлинди. Ҳаммаси бўлиб 626 тонна буғдой етиштирилди. Ғалла йиғиштириб олингач, майдонларга сабзавот экинлари қадалди. Улардан ҳам мўл ҳосил олинди.

Жамоа хўжалигидаги барча тармоқлар фойда келтиради. Масалан, чорвачиликни олиб кўрайлик. Сир эмаски, охирги йилларда мазкур соҳада бир қатор туманларда иш орқага кетди. Сут, гўшт етиштириш кескин камайиб, моллар бош сони озайди. Баъзи одамларда, айрим мутахассисларда ҳам чорвачилик фойда бермайдиган тармоқ деган тушунча пайдо бўлди. Лекин ушбу хўжаликда соҳадан олинаётган фойда ҳар йили ўсиб бормоқда.

Ўтган йилги кўрсатгичлар ҳам фикримизнинг далилидир. Ҳаммаси бўлиб жамоа фермасида 318 қорамол парвариш қилиняпти. 240 тонна ўрнига 263 тонна сут, 11,4 тонна ўрнига 16 тонна гўшт етиштирилди. Ҳар бир сигирдан йил давомида 2800 килограммдан серқаймоқ сут соғиб олинди. Қишнинг қировли кунлари бўлган айни пайтда ҳам маҳсулдорлик камайиб кетгани йўқ.

Жамоада 8 гектар ерда иссиқхона мавжуд. Ундан ҳам унумли фойдаланилаётганлиги боис бодринг, турли хил кўкатлар, лимон етиштириляпти. Энг асосий иссиқхона ҳам хўжаликка ҳар йили миллионлаб сўм фойда келтирмоқда. Масалан, ўтган йилнинг ўзида ундан 4,5 миллион сўмга яқин соф фойда олинди.

Хўжаликнинг бизнес режасига кўра йил 68,3 миллион сўм даромад билан якунланиши кўзда тутилган эди. Яқинда жамоа ҳисобчилари томонидан барча иқтисодий кўрсаткичлар сарҳисоб қилинди. Олинган фойда 13,7 миллион сўмни ташкил қилди. 1997 йил эса бу кўрсаткич 8,6 миллион сўм бўлган эди. Иқтисодиёт мустаҳкамланиб бораётганлиги сабабли одамларнинг иш ҳақи ўз вақтида бериб бориляпти. Ҳар бир кишига берилаётган маош йил якунига кўра уч ярим минг сўмдан ошди.

Жамоада ижтимоий масалаларга ҳам алоҳида эътибор қаратиляпти. Хонадонларнинг ҳаммаси газ, ичимлик суви билан таъминланган. Мактаблар, мактабгача тарбия муассасалари таъмири учун маблағ ажратиш йўлга қўйилган.

Муваффақиятлар нималар эвазига қўлга киритиляпти, уларнинг омиллари нимада деган саволнинг туғилиши табиий. Бунга барча тармоқларда оила пудратининг жорий қилинганлиги боис эришиляпти. Экин майдонларининг ҳаммаси шартнома асосида одамларга бўлиб берилган. Шартномада кўрсатилганидан ортиқча маҳсулот деҳқоннинг ўзида қолаяпти. Бу ҳам уларнинг иқтисодий аҳволини яхшилаяпти. Одамлар рўзғоридан ортиқча ҳосилни бозорга олиб чиқиб сотишяпти.

— Давр омилкорлик билан иш юритиш, даромад топишнинг янги усулларини излашни талаб қилаяпти, — дейди жамоа хўжалиги раиси Фарҳод Муталибов. — Оила пудрати биз учун энг фойдали усулдир. У биз учун, одамлар учун ҳам ниҳоятда маъқулдир. Бу борада ишлатилмаётган имкониятларимиз ҳам бор. Биз уни жорий йилда қўллаш ниятидамиз.

Дарҳақиқат, оила пудратининг афзалликлари кўп. Агар иш юритишнинг мазкур истиқболи усулидан самарали фойдаланилса, ютуқларнинг кўпайиши шубҳасиздир. Биз буни бир хўжалик мисолида кўриб, ишонч ҳосил қилдик.

Ҳосил КАРИМОВ,
«Қишлоқ ҳаёти» мухбири.

Ислоҳот қирралари

ЎҒИТ — ЕР ҚУВВАТИ

Ҳар қандай экиндан кўзланган ҳосилни олиш энг аввало ернинг қувватига боғлиқ. Ер эса қувватни меъёрида солинган маҳаллий ва маъданли ўғитдан олади. Бу оддий ҳақиқатни тўғри англаб, амалда қўллаётган Сурхон деҳқонлари айни шу қиш кунларида салкам ярим миллион тонна маҳаллий ўғит тўплашга киришди. Вилоят хўжаликларида ҳозиргача 130 минг тоннадан кўпроқ маҳаллий ўғит тайёрланди.

(ЎзА).

ОЛАМДА НИМА ГАП

● БАҒДОД. АҚШ ва Буюк Британиянинг ўтган йил декабрь ойида Ироққа ҳаводан зарба бергани хавфсизлик кенгашида муҳокама қилинмас экан, Бағдод маъмурияти БМТ текширувчилари билан ҳамкорликни давом эттиришга рози бўлмайди. РАТА-ТАСС ахборот маҳкамасининг хабарига қараганда, Ироқ ҳукумати ана шундай баёнот берган.

* * *

● МЕХИКО. Яқинда Венесуэла президенти этиб сайланган Уго Чавес бу лавозимни бажаришга 2 февралдан эътиборан расман киришади.

РАТА-ТАСС ахборот маҳкамаси тарқатган хабарда айтилишича, яқинда Венесуэла савдо федерацияси ва саноат палатаси вакиллари билан бўлиб ўтган учрашувда У. Чавес уларни республикадаги иқтисодий тангликни бартараф этиш учун янги иқтисодий моделни ишлаб чиқишда фаол иштирок этишга чақирган.

* * *

● АФИНА. Арманистон, Болгария, Кипр, Россия, Словения ва Украина алоқа муассасалари вакиллари Қора денгиз тубидан ўтувчи 1,5 минг километр узунликдаги оптик кабелни ўтказиш тўғрисидаги битимни имзолади.

Унга кўра, кабел ўтказиш ишлари 2000 йилнинг иккинчи чорагида ниҳоясига етказилади. Мазкур лойиҳанинг баҳоси 51 миллион АҚШ доллари миқдорида бўлиб, унинг 18 миллионини Греция тўлайди.

Греция транспорт ва коммуникация вазири Т. Мантелиснинг таъкидлашича, алоқа тизими фойдаланишга топширилгач, Греция жануби-шарқий Европа, Африка ва Узоқ Шарқ телекоммуникация тармоқларига боғланиш имкониятига эга бўлади.

(ЎзА).

ХАЛҚ ДАҲОСИНИНГ ЁРҚИН ИФОДАСИ

«Алпомиш» достони олим тавсифида

Она Ватанимиз тарихи каби унинг маданияти ва адабиёти ҳам кўҳнадир. Она тилимиз эса Одамота ва Момоҳаво давридан бошланган. Сўнгра, Нуҳ пайғамбар ва унинг ўғилларидан бўлган Ёфас, яъни Абуттурк даврлари билан мукаммаллашиб келган. Ҳозирги мустақиллик даврида бўлса она тилимизнинг турли жабҳалардаги вазифаси ҳар жиҳатдан намуна бўларли даражада. Аслини олганда, Тангри таоло бизга ато этган ноёб неъмат тилдир.

Энг қадимги даврдан бошлаб халқ оғзаки ижодиёти кенг доирага эга бўлиб келган. Бу тил орқали оғзаки нутқ ҳосиласи сифатида рўёбга чиққан. Аммо ёзув юзага келганга қадар, барча адабиёт дурдоналари авлоддан-авлодга фақат оғзаки айтув йўли билан кўчиб келган.

Халқ оғзаки ижодиётининг кенг тарқалган турларидан бири достончиликдир. «Алпомиш» достонларнинг энг қадимий ва машҳурларидан бири саналади. Достондаги воқеалар Бойсун-Қўнғирот элида бўлиб ўтади. Воқеанинг бир қисми Чилбир чўлида, қалмоқлар элида юз беради. Бу достонни кўплаб бахши шоирлар куйлаганлар. Улар орасида Фозил Йўлдош ўғлидан ёзиб олинган нусхаси ҳар жиҳатдан таҳсинбопдир. Ўзбек маданиятининг билимдонларидан бири Ойбек ўзининг «Ўзбек поэзиясининг тарихий тараққиёти тўғрисида» деган тадқиқотида бунга алоҳида тўхталиб ўтади.

«Алпомиш» достонида Добонбий, Олпинбий, Бойбўри, Бойсари, Ҳакимбек — Алпомиш, Ойбарчин, Ёртибой (оқсоқол), Суқсур (канизак), Қалдирғоч, Қайқубот, Қултой, Ултонтоз, Бектемир (Қалдирғочнинг куёви), Ёдгор, Бодамбикач (Ултонтознинг онаси), Тойчахон, Товка, Сурхайил (ҳийлагар кампир), Кўкалдош, Кўкаман, Кўкқашқа, Қўшқулоқ, Бошқашқа, Тойқашқа, Қоражон ва бошқа қаҳрамонларнинг турли жабҳалардаги фаолиятлари, ҳаракатлари бир-бирига боғлиқ ҳолда акс эттирилган.

Достоннинг бош қаҳрамонлари — Алпомиш ва Ойбарчин. «Халқ ботир Алпомишни ўз хаёлида «ўтга солса куймас, қилич солса ўтмас, милтиқ отган билан ўқи ботмас» қилиб яратган.

Она тупроғимизда паҳлавон йигитлар, соҳибжамол қизлар кўплаб етишиб чиққанлар. Улар қаҳрамонликда, вафодорликда бир-бирларини тўлдириб келганлар. Широқ ва Тўмарис, Алпомиш ва Ойбарчин, Фарҳод ва Ширин кабилар шулар жумласидандир.

«Алпомиш»да юксак инсонийлик, адолатлилик, ҳақиқий дўстлик, севгига садоқат, Ватан туйғуси каби юксак ғоялар куйланади. Жумладан, Ҳакимбек ўз билимлари, ўқиган китоблари асосида одамгарчилик хусусиятларини сахийлик деб билади ва уни юқори баҳолайди.

«Вақт-бевақт бировникига бир меҳмон келса, отини ушлаб, жой берса, кўнглини хушлаб жўнатса, бул одам сахий, агарда бор жой туриб, жой йўқ деб, қўндирмай жўнатса, бул одам бахил».

Асар қаҳрамони Ҳакимбек тилидан айтилган бу сўзлар бир ярим-икки минг йил ўтган бўлса ҳам ўз кучини тўла сақлаб келмоқда. Чунки, бизнинг халқимиз азалдан меҳмондўстдир. Буни «Меҳмон отангдан улуғ» деган қадимий ҳикмат орқали тасаввур этиш мумкин.

Ойбарчин ҳам қаҳрамонликда Алпомишдан қолишмайди. У ўз севгисига содиқ бўлиб, шу йўлда турли усуллар билан кураш олиб боради.

Ойбарчин ҳар қандай оғир шароитда ҳам ўз вафодорига, севгисига содиқ бўлиб қолади. Унга қалмоқ паҳлавонлари совчи юборишиб, хотинликка олишмоқчи бўлишганларида чуқур мулоҳаза юритиб, ўз севганига бўлган ҳақиқий содиқликни намоён этади.

«Алпомиш» достонининг охирида воқеалар тасвиридаги кўп қийинчиликлар, азобу уқубатлар ва барча қаршиликлар енгилиб, ўзининг ижобий ечимини топади. Алпомиш ўз элига хон бўлиб, Ойбарчин бека бўлиб, ўғли Ёдгор вояга етиб, ўз шаҳрини обод қилишади.

Шак-шубҳа йўқки, «Алпомиш»нинг илдизи жуда қадим асрларга бориб тақалади. Демак, «Алпомиш» достонининг юзага келиш даврини кенг миқёсда нишонлаш тарихий ҳақиқатдир. Бунинг учун тарихий маълумотлар ва далиллар етарлидир. Юртимизда унга қизғин тараддуд кўриляпти.

Назар РАЖАБОВ,
Самарқанд давлат чет тиллар институти профессори.

...Халқимизнинг ҳар бир нияти — шарқона, ғоят гўзал ва эзгу. Биз ҳар куни ва ҳар қадамда «Илоё, умрингиз узоқ бўлсин!» деган боқийликка юз тутган оҳорли иборани тез-тез эшитиб турамиз. Шунда, дафъатан, кўнгилларимизга нур инади, қалбимиз қувончларга тўлади, ўзимизни худди қушдек енгил ҳис этиб, бизга яхши ниятларини соғинган суҳбатдошимизга «ниятингиз ўзингизга ҳам йўлдош бўлсин!» дея хайрихоҳлигимизни изҳор этамиз. Ахир, халқимизнинг «Яхши ният — ярим давлат» мақоли бежиз айтилмаган. Узоқ яшашнинг моҳияти ва сири баҳор шабнамларидай тоза ниятларимизнинг ижобати бўлса, не ажаб?!..

103 ЁШЛИ МАЙРАМ ХОЛАНИНГ ҲИКМАТ БУЛОҒИ

1999 ЙИЛ — АЁЛЛАР ЙИЛИ

Табаррук кексаларнинг дуосини олиш — қандай яхши! Бу анъананинг ибтидоси жуда узоқ. Не-не йиллар ва асрлар силсиласида сайқал топган ва шарқона одатимизга айланган қадриятларимиз худди тўлиб-тошиб, биқирлаб... қайнаб ётган булоққа ўхшайди. Бу булоқни янаям тўғрироғи — ҳикмат булоғига қиёслаш мумкин. Бу чашмадан симириб сув ичганлар фақат яхшиликка, эзгуликка, меҳр-оқибатга ва мурувватга юз тутади. Бу буюк кўҳна дунёда халқимизнинг бошқа ҳеч бир халқларга ўхшамайдиган — бетакрор ва беназир, шарофатли ва хосиятли жиҳатлари ана шунда!

Бундан уч йил бурун Иштихонга, она қишлоғим — тоғли Зарбандга ёзги таътил кунларимни ўтказишга бордим. Орадан ҳали бир-икки кун ўтмасдан мени устма-уст бир-иккита тўйларга таклиф этиб қолишди. Айниқса қишлоғимизнинг пиру бадавлат онахони — Майрам холанинг юз ёшлик тўйи менда катта таассурот қолдирди. Онахоннинг кенжа фарзанди — Бекназаржоннинг ҳовлисида ўтказилишига мўлжалланган бу тантана тўй белгиланган куннинг ўзидаёқ — шундоққина тоғнинг бағрига, Дарадаги хушҳаво оромгоҳга кўчирилди. Ўзиям — тўймисан-тўй бўлди-да! Дарвоқе «тўйхона»нинг нега кўчирилганлигини пайқагандирсиз?! Сабаби — меҳр-оқибат, эҳтиром тантанасига ташриф буюрганлар, табаррук онахонни бир асрлик тўйи билан қутлашга, ўз навбатида юз ёшли Майрам холанинг дуосини олишга хайрихоҳлар сафи... бир шиддат — дарё оқимидай бетиним ва гуррос-гуррос эди. Шу куни тўқсондан ошган қишлоғимизнинг яна бир онахони — Баҳри хола ҳам Майрам холанинг, инчунун, барчанинг қувончига тенг шерик бўлди, десак муболаға бўлмас.

Севимли ёзувчимиз Абдулла Қодирийнинг «Мозийга қайтиб, иш кўрмоқ хайрлидир..» деган ҳикматли бир гапини ҳамма яхши билади. Биз ҳам шу ўринда Майрам холанинг ҳаётига тааллуқли айрим жиҳатларни мухтасаргина қайд этмоқчимиз. Бу табаррук онахоннинг суҳбатида кўп бўлганим учун ҳам таъкидлаб айтаманки, Майрам холанинг ҳаёт йўли ўзи бир ибрат китобидир. Бу китоб фақат ва фақат турмушнинг гоҳо аччиқ-аччиқ лавҳалари, гоҳо эса сурурли дамлари билан сайқал топган. Суҳбатини ёхуд бир пиёла чой устида гурунгини тинглаcангиз борми, улардан фақат ҳикмат уфуриб туради.

— Майрам хола, фамилиянгиз Ўроловами?

— Йўқ, болам, Майрам Бўри қизи... Шундай десанг, тўғрироқ бўлар.

— Ўзингизнинг айтишингизга қараганда, арпа пишиғида таваллуд топган экансиз. Шу... «арпа пишиғи» деган иборанинг, негадир, хосияти кўп-а?!

— Ҳа, «Тут пишиғи», «Арпа пишиғи» деган гапларнинг шарофати бисёр, болам. Нега десанг, булар тўқчиликка ишора. Биз, қариялар не-не оғир кунларни кўрдик, отинг ўчгур урушнинг машаққатли дамларини бошдан кечирдик. Ўша даврнинг сутини пишириб, қатиғини увитиб, айронини ичдик. Шукр, дориломон кунлардан ҳам бенасиб қолмадик. Мустақиллигимизнинг дастурхонидан ҳам ризқим узилмаган экан. Аввало фарзандларимни, невараларимни, қолаверса, чевара-ю эвараларимнинг дуосини қилиб, ҳаммасининг қувончи-ю ўзига хос ташвишларига бугунги кунда шерикман...

Майрам хола ҳали тетик ва бардам. Фарзандларини, невараларини ҳали ҳам кези келганда «тергаб» туради. Демакки, қадим-қадимдан яшаб келаётган яна бир ҳикматни эслайлик: зеро, «Онанинг кўнгли болада...»

— Шу... Бекназаримнинг дўстлари кўп, — дейди Майрам хола. — Ўртоқлари, танишлари гоҳ олис Нуротадан, гоҳ узоқ Сирдарёдан ҳам сўраб келиб туришади. Дўстларидан, айланай, бари — одамохун, меҳр-оқибатли. Бекназар баҳона — атайлаб мендан кўнгил сўрагани келишади. Ўртадан ана шу меҳр-оқибат кўтарилмасин, айланай!

Дарвоқе, Майрам холанинг фарзандлари хусусида бир шингил гап. Тўғриси, уларнинг рўйхати узун. Тўнғич фарзанди Пирназар Ғаниевнинг ёши аллақачон олтмишдан ошиб кетди. У умр йўлдоши Ойимхол опа билан 10 нафар фарзандни тарбиялаб вояга етказишди. Тўнғичи Саъдуллажондан тортиб энг кенжаси Шаҳнозагача — бари меҳнаткаш, одобли ва дуркун. Келинлари — Зулфия, Қундуз, Нигора ва бошқалар фариштали — сариштали. Невaралар бисёр. Пирназар аканинг, яъни отанинг изидан бориб техникага меҳр қўйган — Саъдулла, Раҳматулла ва Юсуфжонлар оилада, хўжалик, корхона юмушларида ҳам кўпчиликка намуна.

Майрам холани бир Чинорга қиёсласак, шу чинорнинг яна бир шохи — Гулсара опа ҳам қўшни Қўшработ туманидаги Оқтепа қишлоғида оз эмас, кўп эмас — 12 нафар фарзанднинг онажониси. Гулсара опага келинлардан ҳам, куёвлардан ҳам Худо қарашган — бисёр ва мўмин-қобил. Шунга қараб тўн бичаверинг — неваралар, эҳ-ҳе... қанча!

Юқорида номи қайта-қайта тилга олинган Бекназарнинг ва Майрам холанинг яна бир қизи — Бувсорахоннинг ҳам ўғил-қизлари ўзларига яраша. Тўғриси, бирида — 5 нафар, иккинчисида — 7 нафар фарзандлар шу сулоланинг давомчилари ҳисобланишади.

Бу хонадоннинг келинларидан бири Нозбувихонни Майрам хола ҳузурида суҳбатга чорладик.

— Нозбувихон, қани, айтинг-чи, «Қариси бор уйнинг — париси бор», деган мақолни Сиз қандай тушунасиз?

— Оиламиз қувончининг ва хонадонимиз дастурхонининг кут-баракаси бисёрлигида шу қайнонам — онажонимизнинг шарофатли ўрни беқиёс. Аҳил ва тинч-тотувлигимизнинг боиси — онамизнинг пиру бадавлатлигида, дуои жонларининг ижобатида деб биламан. Мана, қарийб бир йилдирки, учунчи фарзандимиз — Бахтиёржон Чирчиқ шаҳрида ҳарбий хизматини ўтаяпти. Онажонимиз фотиҳага қўл очиб, аскарликка отланаётган неварасига оқ йўл тилаб қолган эди. Ўғлимиз хизматини аъло даражада адо этяпти. Яқинда у хизмат қилаётган бўлинмага бориб келдик. Неваралари — Беҳзоджон, Шерзоджонлар ҳам онамизга доимо парвона бўлиб, фақат дуосини олиб мактабда яхши баҳоларга ўқишаяпти. Қариси бор уйнинг — париси бор, дегани ана шу-да!

Ҳа, айтганча, Майрам хоси бор, сиймосида бир фаришталик бор! Бу фаришталик... пойтахтимиз Тошкентдаги янгидан барпо этилаётган Ҳотира майдонида ҳайкалтарошнинг беназир санъати билан қад ростлаган ОНА сиймосига жуда-жуда ўхшаб кетади. Лекин ҳар икки ОНАнинг руҳиятида ер билан осмонча фарқ бор. Илло, Хотира майдонида акс эттирилган сиймо — маҳзун, дардли, фарзанди — жигари доғида куйган ҳасратли бир кўринишда. Майрам холанинг чеҳрасида эса Мустақил Ўзбекистонимизнинг шу шукуҳли дамларига шукроналик, беназир элимизга, муҳтарам Йўлбошчимизга миннатдорчилик туйғулари зоҳир...

Президентимиз томонидан 1999 йил — Аёллар йили деб эълон қилинганида, Майрам хола «Юртбошимизга қуллуқ!» дея ўз эътирофини таъкидлаганларида ана шу мамнунлик яна бир карра намоён бўлди.

Абдулла ТУРДИЕВ,
«Қишлоқ ҳаёти» мухбири.

РИШТОН МЕБЕЛИ

Риштон туманидаги «Риштонмебель» ҳиссадорлик жамияти жамоаси академик лицей ва касб-ҳунар коллежларининг ўқув бинолари ва ётоқхоналари учун жиҳозлар етказиб берадиган бўлди. Гап шундаки, риштонлик мебелсозлар шу мақсадда ишлаб чиқарган замонавий жиҳозлар туркуми Тошкентда Олий таълим вазирлиги томонидан ўтказилган ўқув бинолари ва ётоқхона жиҳозлари ишлаб чиқариш бўйича тендерда ғолиб деб топилди. Эндиликда бу маҳсулотлар нафақат Фарғона, балки бошқа вилоятларда ҳам қуриладиган янги билим масканларига етказиб берилади.

БОЗОР — ЮРТ КЎРКИ

Қўқон шаҳридаги деҳқон бозорида сабзавот маҳсулотлари павильони қурила бошланди. Илгарилари маҳсулот очиқ жойда сотилар, ёзда иссиқ, қишда совуқ, деҳқон ва харидорга талайгина қийинчилик келтирар эди. Янги тармоқ ишга тушгач, савдо ўринлари 500 тага кўпаяди.

— Бозорларни юрт кўрки, дейдилар. Шу боис уларда сотувчи учун ҳам, харидор учун ҳам барча қулайликларни яратишга жиддий эътибор бераётирмиз, — дейди Қўқон деҳқон бозори очиқ турдаги акционерлик жамияти раиси С. Жўраев. — Шу мақсадда шаҳарнинг Шоҳруҳобод кўчасидаги бозор замон талаблари асосида қайта қурилди. «Янги-Чорсу» бозори таъмирдан чиқарилди. «Кўкат» бозорини қайта қуриш, Қўшчинор даҳасида янги бозор қурилиши лойиҳа ҳужжатлари тайёрланди.

(ЎзА).

Қадрли Аҳад ЎРУНОВ!

Таваллуд топган кунингиз муносабати билан Агросаноат мажмуи ходимлари касаба уюшмаси Бухоро тумани қўмитаси, «Маданият» жамоа хўжалиги бошқаруви, барча дўсту қадрдонларингиз ва қавму қариндошларингиз номидан йўлланаётган ушбу самимий табрикномани қабул этинг. Ушбу қутловларга Сиз билан ўттиз беш йилдан бери қишлоқ хўжалиги соҳасида елкама-елка ишлаб келаётган барча маслакдошларингиз, устозу шогирдларингиз ҳам ўзларининг энг эзгу тилакларини пайваста этишган.

Сиз Пахтачилик илмий-тадқиқот институтининг Бухоро вилояти филиалида, кейинчалик қишлоқ Фуқаролар йиғини раиси вазифасида, ҳозирги пайтда «Маданият» жамоа хўжалиги касаба уюшмаси раиси сифатида самарали фаолият кўрсатаётганлигингизни кўпчилик яхши билади ва хизматларингизни эътироф этади.

Сиз учун ғоят қувончли кунда муборакбод этар эканмиз, келгуси ишларингизга катта муваффақият, умр йўлдошингиз Муҳаббат Нуриллаева билан фарзандларингиз — Нигора, Феруза, Алишер, Мухиба, Нилуфар, Азизбекларнинг, невараларнинг бахту иқболини, камолини кўриб юришларингизни ният қиламиз.

Кутубхона — маънавият, маърифат маскани. Унда инсониятнинг неча минг асрлик кўнгил мулки, тафаккур ҳосиласи — маънавият дурдоналари жамланган. Зиёкорлар ана шу бой меросдан элни баҳраманд этувчи олижаноб касб эгаларидир. Чинозлик Гулнорахон Сулаймонова 15 йилдан бери кутубхоначилик касбида ишлаб, қишлоқдошларига зиё, маърифат улашади. У ҳар бир китобхон қалбига йўл топиш учун қизиқарли суҳбатлар, адабий кечалар, китобхонлар конференциялари уюштиради. Г. Сулаймонова мудиралик қилаётган «Йўлтушган» жамоа хўжалигидаги 37-тармоқ кутубхонаси шунинг учун ҳам ҳамиша китобхонлар билан гавжум.

СУРАТДА: зиёкор Г. Сулаймонова янги адабиётлар бўлимида.

Х. МИРЗАКАРИМОВ олган сурат.

ҲАР ГИЁҲ — ЎЗИ БИР ОЛАМ

Тилсимотга тўла табиат

Ер юзида мавжуд ўсимликларнинг ҳар бири ўзига хос хусусиятга эга. Масалан, бири шифобахш, бири заҳарли, яна бири тансиқ бўлса, бири хуш кайфият бахш этади. Аммо ўсимликларнинг бошқа хусусиятлари ҳам мавжуд: улар ҳам бир-бирини хуш кўриши, хушламаслиги ёки бефарқ муносабатда бўлиши мумкин. Йўғ-е, дерсиз. Ҳа, улар ҳам тирик организмга хос баъзи хусусиятларга эга экан. Настарин билан бинафшани ёки лола билан бўтакўзни ёнма-ён қўйиб кўринг. Улар бир зумда сўлиб қолишади. Мевага яқин турган гуллар ҳам одатдагидан тез сўлийди. Айрим синчков деҳқонлар ловия билан маккажўхори ёнма-ён экилса, ўсишда бир-бирига ёрдам беришини кузатишган. Шолғом ва карам экилган пайкалларга яқин жойдаги токзордан яхши ҳосил олиб бўлмайди. Демак, ўсимликлар ўзаро қандайдир сирли таъсирланади. Буни қандай изоҳлаш мумкин?

Ўсимлик атрофида фақат шу ўсимликка хос бўлган кимёвий муҳит бўлиб, бу муҳитни шу ўсимликнинг гули, барги, ҳатто илдизи ажратадиган учувчан моддалар ҳосил қилар экан.

Ўсимлик атрофида вужудга келган муҳит бир томондан уни муҳофаза қилса, иккинчи томондан эса қўшни ўсимликларга кучли таъсир ўтказади. Бу таъсир «қўшни»нинг ҳаётий жараёнини секинлаштирувчи ёки рағбатлантирувчи кучга эга бўлади.

Ўсимликларнинг бундай хусусиятларини ўрганувчи фан аллелопатия деб аталади ва у биология фанининг муҳим тармоқларидан ҳисобланади. Ҳозирги кунда бу фаннинг кўпгина жумбоқлари очилган. Улардан айримларини кўриб ўтиш мумкин: ёнғоқ баргидаги углон моддаси картошка, мева, полиз экинларининг ўсишига тўсқинлик қилади. Мевалар ўзидан этилен газини чиқариб, гулларнинг сўлишини тезлаштиради. Буғдойиқ ўсимлиги эса (илдизи ғоят узун бўлади) тупроққа агропирен деган заҳарли модда ажратади. Бу модда маданий ўсимликларнинг ўсишини тўхтатибгина қолмай, улар уруғининг кўкаришига ҳам тўсқинлик қилар экан. Аммо бошоқли экинлар ҳам бегона ўтлар қаршисида у қадар «ожиз» эмас. Масалан, буғдой ёрдамида қамишларни йўқотиш, жавдар билан эса ёввойи сулини даф этиш мумкин. Буларни чинакам табиий гербицидлар деб аташ мумкин. Гап шундаки, бошоқли экинлар илдизидан фитотоксин моддаси ажратиб, у бегона ўтларга қирон келтиради. Шунинг учун ҳам буғдойзорларни унчалик кўп ўт босмас экан. Ўсимликлар ажратган моддалар зараркунанда ва касаллик қўзғатувчилардан ҳимоя қилишда қўл келади. Масалан, хушбўй ёронгул иссиқхонадаги бодринг жўякларига қўйилса, ўргимчакканани мутлақо яқинлаштирмайди.

Ўрмонлар мисолида аллелопатик алоқаларни яққол кўриш мумкин. Чунки, табиий ўрмонлар ҳар хил дарахт ва буталарнинг тасодифий йиғиндисидан иборат эмас. Бу ерда фақат бир-бирига мос келадиган ўсимликларгина ўсади. Ҳозир олимлар биологик кураш усулларига ўхшаш, ўсимликни ўсимлик ёрдамида ҳимоя қилиш усулининг вужудга келиши эҳтимолдан ҳоли эмас, деб ҳисоблашади.

Малоҳат ХОЛИҚОВА,
табиатшунос.

Ажойиб-ғаройиб

ҚЎШИҚЧИ ДЕЛЬФИНЛАР

Халқаро илмий текшириш гуруҳи биологлари Жанубий Америка ва Кариб денгизининг беш нуқтасида товуш тўлқинларини ёзиб олиб текширганларида, дельфинларнинг шунчаки товушларигина эмас, кўпчиликка маълум ва машҳур қўшиқларини ҳам ўрганиб олганларини аниқлашган.

— Дельфинлар куйлаган қўшиқлар АҚШ, Куба радиоларидан эшиттирилиб турилган кўпчиликка маълум қўшиқлардир, — дейди дельфинлар билан шуғулланувчи олимлардан бири, доктор Гектор Корона.

Олимлар бир сафар дельфинларнинг «хонишида» Марин Кэриннинг «Ботир» қўшиғини эшитишиб, ҳангу мангдан ёқа ушлашди. Дельфинлар яна бошқа бир қанча қўшиқларни маромига келтириб «куйлашган».

— Биз дельфинлар сув тагида сузиб юришганда бир-бирлари билан товуш сигналларининг ёрдами ила ўзаро алоқа қилишиб, ҳар хил товуш орқали тиллашар экан-да, деб ўйлар эдик, — дейди доктор Корона. — Энди уларнинг қўшиқ айта олишларига ҳам гувоҳмиз.

«ЗИЁЛИ» ИТЛАР ҚАБРИСТОНИ

Ғарб мамлакатларида уй ҳайвонларининг қабристонлари бор. Марҳум итларнинг эгалари қабристонга келиб, тўрт оёқли дўстларини эслашади. Қабр атрофини супуриб-сидириб, гул ўтқазишади. Шундай жойлардан бири — Париж яқинидаги Аньер-сюрсен шаҳарчисидаги «Зиёли» итлар қабристонидир. Бу ерда киноактёр ит — Ринтинтин қабри бор. Уни зиёрат қилиш учун гала-гала бўлиб келишади, ҳайкалига таъзим қиладилар.

Америкада «Зиёли» итлар зиёратгоҳлари сони юздан ошади. Биргина Вашингтонда бундай масканлар саккизта бўлса, одамлар дафн этиладиган қабристонлар эса ўттизга яқин.

ЖОНИВОР УЧУН ЖАРИМА

Швейцария мамлакатида қурт-қумурсқа, пашша, чивин, ҳатто тараканларни ҳам ўлдириш маън этилган. Уларни ҳимоя қиладиган махсус давлат қонуни бор. Қонун сут эмизувчилар ва қушлар, балиқларни ҳимоя қилади. Масалан, қонунга кўра тутиқушлар сақлайдиган тўр қафаснинг баландлиги 90 см дан паст бўлмаслиги шарт. Оқ сичқонлар учун қафас ичида ҳам чиройли, ҳам сакраб ўйнайдиган чамбараклар қўйилиши лозим. Шунингдек, уларни қафасда ёлғиз асраш мумкин эмас. Негаки, ёлғизликда уларнинг кайфияти бузилар эмиш. Жонзодларнинг жуфт-жуфти билан яшаши қонунда қатъий белгилаб қўйилган. Агарда қонун бузилган тақдирда уйларида жонивор сақловчиларга ўн беш минг долларгача жарима солинади.

Қидирбой ТЎЛАБОЕВ.

Бош муҳаррир вазифасини бажарувчи
Суннатилла САЙДАЛИЕВ

Таҳрир ҳайъати: Ислом БОБОЖОНОВ, Расулмат ҲУСАНОВ, Маҳмуд МИРЗАЕВ, Эркул ЗИКРИЁЕВ, Баҳром НОСИРОВ, Олим АТАЕВ, Темур ҲОШИМОВ, Мансур СУЛТОНОВ, Жамшид САЙФУТДИНОВ, Пўлат КАЗИЕВ, Обиджон ҒОФУРОВ (масъул котиб), Шермат АЛЛАМОВ.

МУАССИСЛАР — Ўзбекистон Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлиги, «Ўзпахтасаноатсотиш» уюшмаси, «Ўзмевасабзавотузумсаноат» холдинг компанияси, Агросаноат мажмуи ходимлари касаба уюшмаси Марказий Қўмитаси.

ҲОМИЙ: «Ўзқишлоқхўжаликтаъминоттузатиш» давлат-ширкат қўмитаси

«Қишлоқ ҳаёти» — «Қишлоқ ҳақиқати» газетасининг вориси

МАНЗИЛИМИЗ:
700083, ТОШКЕНТ, МАТБУОТЧИЛАР КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР, Муҳаррир ўринбосари —1-33-44-43, 1-33-16-27. Масъул котиб — 1-33-09-93. Деҳқончилик бўлими —1-36-54-51. Ижтимоий ҳаёт ва адолат бўлими — 1-36-56-30, Иқтисодиёт, тадбиркорлик ва чорвачилик бўлими 1-36-54-51. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими —1-36-56-36. Ахборот ва спорт бўлими — 1-36-56-25. Шикоят ва хатлар бўлими — 1-36-54-52.

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй.

Рўйхатдан ўтиш тартиб рақами 00006. Буюртма Г— 07, ҳажми 2 босма табоқ. Офсет усулида босилган, қоғоз бичими А-2. Босишга топшириш вақти 21.00. Босишга топширилди 20.00

1 2 3 3 4 6.